

Lis Groes: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Henry Christensen m. fl.

„Hvad agter regeringen at foretage over for den inflatoriske udvikling?“

Ordføreren for forespørgerne (Henry Christensen): I modsætning til de syv år — man kunne vel kalde dem magre — fra 1950 til 1957 har Danmark siden da haft udpræget gunstige internationale konjunkturer. Den væsentlige forbedring i bytteforholdet i denne periode og de stabile pris- og afsætningsforhold udadtil bortset fra en meget væsentlig undtagelse, afsætningen af landbrugsvarer, har, således som det nu også vil blive fastslået i den økonomiske årsoversigt, givet os et solidt valutarisk grundlag for en kraftig indenlandsk ekspansion, men trods disse usædvanlig gunstige ydre omstændigheder trues vor indre økonomiske balance på ny.

Vi har gennem lang tid kunnet konstatere et betydeligt og voksende valutatab og indenlands en ny bølge af prisstigninger, altså en pengeforringelse, der truer konkurrenceevne og opsparing og derved på længere sigt eksportmuligheder og beskæftigelse. Uden ydre årsager må vi inden for det sidste års tid regne med en stigning i vort hjemlige prisniveau på vel ikke mindre end 7 pct., en, så vidt man kan skønne, større stigning end almindeligt i det øvrige Europa, hvad der er særlig betænkeligt.

Det er vor opfattelse, at dansk økonomi længe har trængt til en klarere målsætning og ledelse, og det er årsagen til, at vi har anset det for rimeligt at stille vor forespørgsel til den højtærede statsminister. Vi må naturligvis erkende, at regeringen, efter at denne forespørgsel blev anmeldt for et par uger siden, nu i dag for vel 2 timer siden har givet en slags foreløbigt svar gennem fremsættelse af lovforslag, først og fremmest lovforslaget vedrørende de meget om-

fattende og indgribende omsætningskatter. Desuagtet tror jeg, det er rimeligt at opretholde forespørgslen, og vi ønsker samtidig at spørge, om de fremsatte lovforslag er alt, hvad regeringen har at sige om den økonomiske udvikling, om inflationsproblemet og om sin indsats heroverfor. Med den urimeligt korte tidsfrist, regeringen har givet til behandlingen af vort lands økonomiske politik, er der så meget mere grund til, at en drøftelse i det høje ting snarest kommer i gang.

Jeg beder derfor på det konservative folkepartis og venstres vegne den højtærede statsminister om nærmere over for folketinget at redegøre for regeringens meget sent fremkomne standpunkter.

Statsministeren (Kampmann): Må jeg begynde med at takke de ærede forespørgere, fordi de giver mig denne lejlighed til at fremsætte regeringens syn på vor økonomiske situation. Må jeg lige forudskikke, at jeg ikke rigtig ved, hvad det ærede medlem hr. Henry Christensen mener med urimeligt sene fremsættelsestidspunkt. Så vidt jeg kan se, er udskrivningsloven altid blevet fremsat omkring 1. marts — nogle gange lidt før, nogle gange lidt efter — og med hensyn til lovforslaget om omsætningsafgift tror jeg, det ærede medlem, når han ser forslaget — jeg kan ikke forlange, at det ærede medlem skal have nået at sætte sig ind i såkaldthederne — vil give mig ret i, at et sådant forslag nok trænger til en grundig behandling her i tinget; på den anden side vil det være højst urimeligt, hvis det skulle ligge her alt for længe. Det plejer forslag om afgifter ikke at gøre, og det er ikke et forslag, der er kommet til verden fra den ene dag til den anden, det er ikke noget hastværksarbejde. Der har siddet et udvalg af tjenestemænd, også med repræsentanter for toldvæsenet, og arbejdet med disse problemer gennem 3-4 år, og der er gjort et meget grundigt arbejde i det hele taget.

Forespørgslen går ud på, hvad regeringen vil gøre over for den inflatoriske udvikling, og jeg kan måske begynde med at sige, at selv om vi er helt enige i — det kan heller ikke bortforklares — at der har været en prisstigning i løbet af 1961 — nærmere bestemt fra januar 1961 til januar 1962 — på

[Statsministeren.]

6-7 pct., er det vel noget for stærkt at kalde den inflation. Naturligvis kan man bruge de udtryk, man vil, men inflation plejer man vel at anvende om meget stærke prisstigninger og prisstigninger, der har en tendens til at forstærke sig selv hurtigere og hurtigere. Selv om vi har haft en betydelig prisstigning i 1961, mener jeg ikke, at vi står i en sådan situation. Tværtom ligger det vel nærmest sådan, at priserne ikke ser ud til at skulle stige så stærkt i indeværende år som i det forløbne år.

Det ærede medlem var inde på et andet træk i vor økonomi, som vel i højere grad må kalde på indgreb, og det er den tendens til valutatab, vi har kunnet konstatere i de senere år.

Det lykkedes os jo at opbygge en meget væsentlig valutareserve. Jeg går ud fra, at de ærede forespørgere vil mene, at dette skyldtes en heldig international udvikling, og det er også rigtigt, at vi har haft en sådan, men man har altså også formået at udnytte den, og vi ser i dag den meget store betydning, det har, at vi har fået opbygget en sådan valutareserve, for derigennem har vi nu haft et rygstød, så vi har kunnet fortsætte den økonomiske vækst både i 1961 og i indeværende år og endog haft tid til at foretage de fornødne indgreb til at tilvejebringe den stabilitet, som jeg med glæde lagde mærke til at den ærede ordfører for forespørgerne også fandt det nødvendigt at tilvejebringe inden for dansk økonomi.

Der har været nogen diskussion om, hvor stor valutanedgangen har været i 1961. Naturligvis kan man simpelt hen se på valutastillingen, og gør man det, er den forringet med knap 200 mill. kr. Det er, i betragtning af at vi havde en udenrigsomsætning efterhånden på 12 milliarder kr. begge veje, ikke så meget, men det er jo mere, end det ser ud til, for i løbet af 1961 er der optaget lån i udlandet, og der er også meget, der tyder på, at der er stiftet en del mere kortfristet gæld. En økonomisk situation med meget høj rente her i landet tenderer i sig selv mod noget sådant, og derfor må vi vel nok regne med, at der alt i alt i 1961 — og det svarer vel også meget godt til handelsbalancens tal — har været et valutatab på 600-700 mill. kr.

Medens jeg med hensyn til priserne nærer det håb, at de kan gå i ro igen, må vi vel med hensyn til valutaudviklingen nærmest regne med, at tendensen til valutatab vil blive noget større i 1962 end i 1961.

Opretholder vi den økonomiske aktivitet, er der meget, der tyder på, at udgifterne til importen vil stige med ca. 1 000 mill. kr., og spørger man, om man kan vente en forøgelse i valuta-indtægterne, der kan finansiere dette, må vi vel, når vi ser på landbrugets nettovaluta-indtjening, nærmest skønne, at den bliver af samme størrelse i 1962 som i 1961. Jeg håber meget, at den kunne blive større, men vi skal jo være realistiske, og vi tør altså ikke skønne meget andet, end at den bliver nogenlunde uforandret.

Derimod skulle industrieksporten vel nok kunne øges også i 1962. Dansk industri har jo formået at sætte eksporten meget væsentligt i vejret i løbet af de senere år, hvilket har bidraget stærkt til den økonomiske vækst, vi har haft. Jeg vil gerne tilføje, at havde vi ikke haft den store valuta-indtjening fra landbruget i ryggen, havde det ikke kunnet ske. Spørgsmålet er, om industrieksporten kan fortsætte med at stige; der er desværre — hvad der ikke er så ejendommeligt, for det bliver jo sværere og sværere fra år til år at sætte den i vejret — visse tegn på, at stigningstakten vil blive knap så stærk som hidtil. Man kan så spørge, om det skyldes manglende evne til at konkurrere på grund af højere omkostningsniveau. Det mener vi ikke, måske bortset fra et enkelt område, nemlig skibsværfterne; derimod er det ganske åbenbart, at mangelen på arbejdskraft spiller en rolle. Industrien har fuldt udnyttet sin kapacitet, og derfor kan produktionen kun sættes i vejret alt efter kapacitetens forøgelse eller ved nye investeringer. Vi mener alt i alt at kunne regne med en forøgelse for industriens vedkommende på henimod 500 mill. kr.

Ser vi på skibsfarten og turismen, var 1961 jo ikke noget helt godt år, og vi tør ikke regne med væsentlige forbedringer i 1962; men skal man antage, at der er en tendens i tallene, må den nærmest siges at gå i retning af beskedne forbedringer. Alt i alt må vi dog nok se i øjenene, at man, hvis der ikke foretages noget, må forvente, at valutaunderskuddet vil vokse med 400-500

[Statsministeren.]

mill. kr. i 1962 i forhold til 1961, hvor det som nævnt lå et sted omkring 600-700 mill. kr. Det vil altså sige, at vi netto skulle få et forventet valutaunderskud på henimod 1 milliard kr. Det er givet, at vi i 1962 som i 1961 vil optage en del lån i udlandet, men de bliver vel ikke af meget større omfang end i 1961, og derfor må vi se i øjnene, at valutastillingen, hvis der ikke foretages noget, kan forringes; der kan næsten blive tale om en halvering af valuta-reserven. I dag ligger denne på omkring 1 100 mill. kr., og selv om en sådan forringelse nok kan tåles, kan en fortsættelse heraf ikke tillades. Og selv om man foretager sig noget, ved vi alle sammen, at det tager sin tid, før stabiliserende forholdsregler viser deres effekt.

Man kan så spørge, hvorfor forringelsen sker. Ja, egentlig er det vel ikke svært at besvare, for den svage tendens allerede i 1960 til, at efterspørgslen oversteg udbuddet, er fortsat i 1961. Man kan alt i alt skønne, at indtægterne vel er forøget med 15 pct., og da produktionen — hvad der i øvrigt slet ikke er så lidt — særlig på grund af produktivitetforøgelsen har medført en stigning i nationalindkomsten i reale kroner på 4-5 pct., er ligevægten blevet tilvejebragt dels ved den prisstigning, vi talte om før, på 6-7 pct., dels ved tendensen til valutaunderskud.

Det er problemets kerne, og det, man så må spørge sig selv om, er: hvordan vil det gå på dette felt i 1962? Kan det forventes, at det efterspørgselspres, som har gjort sig gældende i 1961, og som altså har disse virkninger på priser og valutastilling, vil blive større?

Jeg beklager meget, at den økonomiske årsoversigt ikke har kunnet offentliggøres endnu, men vi har jo for at prøve at imødegå nogle af vanskelighederne givet de ærede forespørgere nogle eksemplarer i korrektur. De skøn, der er foretaget over dette spørgsmål i den økonomiske årsoversigt, går nærmest ud på, at der vel nok ikke kan forventes en stigning i efterspørgselspresset, men da det er stort nok i forvejen, er dette i sig selv uheldigt og må modvirkes. Det har vist sig, at vi i 1961 på grund af lønstigninger, avancestigninger og en nedsættelse af statens underskud, der er blevet forvædet

til et underskud, har fået dette stigende efterspørgselspres. Såvel lønstigninger som avancestigninger har altså været større, end den samlede produktion kunne bære. Og når der i en sådan situation samtidig sker det, at et overskud på statsbudgettet, som i en række år var stigende og — når vi ser på kasseregnskabet — i 1960-61 endte med et beløb på omkring 400 mill. kr., i løbet af 1961-62, altså det finansår, vi nu befinder os i, ændres fra plus 400 mill. kr. til omkring minus 500 mill. kr., er det en forringelse på henimod 1 milliard kr. Det er ganske klart, at en sådan forøgelse af folks købekraft må have virkninger, hvad vi da også har set. Jeg lægger megen vægt på dette punkt, for det er jo her, vi skal prøve at rette situationen op.

Her kommer vi til et afgørende spørgsmål, og jeg håber, at de ærede ordførere har studeret den redegørelse lidt, der findes i korrekturen til årsoversigten over statsfinanserne. Man kan i denne forbindelse spørge, og man har spurgt — og mange har svaret, efter min mening lidt for tidligt —: er der ikke en tendens til, at i det kommende finansår vil det underskud, som vi har i indeværende finansår, forsvinde, ligesom automatisk rette sig selv op? Vi må skønne, at indtægterne til staten, hvis vi i øvrigt ikke ændrer vore skattelove, vil stige. Den stærke indkomststigning, vi har haft i 1961; vil omsætte sig i et betydelig forøget skatteprovenu i skatteåret 1962-63 — man regner med 600-800 mill. kr. På samme måde må man, hvis den høje økonomiske aktivitet vedvarer, regne med, at også forbruget stiger. Forbruget søger jo i høj grad hen på afgiftsbelagte varer, og derfor vil også provenuet af forbrugsafgifterne forøges.

Det er rigtigt. Men man må ikke glemme, at der også er udsigt til betydelige udgiftsstigninger på en lang række felter. Det skal jeg dog ikke gå i enkeltheder med, da jeg tror, det i højere grad hører hjemme under behandlingen af selve lovforslagene i næste uge; jeg skal blot nævne det, der er hovedresultatet: at selv om man kan forvente væsentlige indtægtsstigninger, er der sådanne udgiftsstigninger, at det højeste, man kan nå hen til, er, at det underskud, vi har haft i indeværende år med et kasseunderskud på omkring 500 mill. kr., kan forventes at komme ud af verden. Jeg har

[Statsministeren.]

nok set af den økonomiske årsoversigt, at man dér forsigtigt skønner, at det ikke alene skulle komme ud af verden, men måske endda omsættes til et overskud på omkring 100 mill. kr. For det første vil jeg gøre opmærksom på, at et sådant skøn jo altid er usikkert, for det andet, at der i denne opstilling ikke er taget hensyn til, at der kan komme udgiftsstigning til tjenestemandslønninger; der kommer ganske givet en stigning i udgifterne til forsvaret, og det er jo noget, som oppositionen gerne vil være med til, så vidt jeg har forstået. Derfor mener jeg også, det er realistisk at gå ud fra, at gør vi ikke noget ud over det, jeg her har nævnt, vil statsbudgettet for året 1962-63 kasse-mæssigt højst balancere. Det er en forbedring i forhold til året 1961-62, men det er ikke en tilstrækkelig forbedring, når vi ser tilbage på tiden for 2 år siden, hvor vi havde et overskud på 400 mill. kr., og når vi ser på den situation, vi er i med betydeligt stærkere efterspørgselspres. Med en forventning om, at dette vil være ved ind i 1962, er balance på kassebudgettet ikke tilstrækkelig.

At situationen er anspændt på mange områder, er også kommet til udtryk derved, at renten det sidste halvandet års tid har været ret stærkt stigende, måske ikke netop i de senere måneder — det er nærmest, som om der er en ganske svag tendens til nedgang; men vi har jo et meget højt renteniveau, til trods for at vi i 1961-62 har haft en pengeudpumpning, en forskydning på næsten 1 000 mill. kr. på statsbudgettet, hvilket har forøget likviditeten, og til trods for de udenlandske lån, både de lange og de korte. Til trods for alt dette har vi haft en høj rente, og med henblik på fremtiden må vi vel sige — det er det andet hovedpunkt, jeg gerne vil understrege — at med den økonomiske vækst, som vi ønsker, og de investeringer, som er nødvendige, er det højst uheldigt, hvis vi på lidt længere sigt skal regulere vort økonomiske liv så udelukkende og så stærkt over rentepolitikken, som det er sket i det sidste års tid.

Alt dette gør jo, at regeringen naturligvis har overvejet situationen, og resultatet af vore overvejelser er bl. a. de lovforslag, som er fremsat i dag. Jeg kan kort sige, hvad

vi mener der skal gøres. For det første må man bremse på statsudgifterne. Det er jo en tanke, der meget naturligt melder sig, når der er en tendens til, at der er for lidt overskud, at man så holder igen på statsudgifterne. På dette område ligger det jo sådan, at der er stærke ønsker herom i alle kredse, men det viser sig jo gang på gang, at når man skal til at praktisere disse ønsker, støder man på vanskeligheder. Vi kan bare tænke på den drøftelse, der lige er blevet ført her i salen om at påbegynde et nyt tredje universitet i Odense, noget, som jo alle, så vidt jeg forstod, var enige om er meget væsentligt; man taler endog om et fjerde universitet. Og sådan er det på en lang række områder. Vi har brug for betydelige beløb til finansiering af fællesopgaver, såvel inden for trafiksektoren som inden for uddannelse og forskning og jo også på en lang række områder inden for sygehusvæsenet, åndssvageforsorgen o. s. v. Selv om jeg altså mener, at det er særdeles væsentligt — og jeg ved, den højtærede finansminister deler denne opfattelse — at vi holder igen på statens udgifter så godt som vel muligt, så tror jeg dog ikke, at man alene ad denne vej kan rette situationen op.

En anden ting, som jeg også anser for væsentlig, er, at vi holder byggeriet inden for den kapacitet, vi nu engang har. På den ene side må alle vel anerkende den betydelige vækst, der har fundet sted i byggeriet, såvel for industribyggeriet som for boligbyggeriet, på den anden side har de fleste vel også efterhånden erkendt, at man kan ikke bygge mere, end hvad man har materialer og arbejdskraft til, og det punkt er vi nu nået hen til. Men her støder man igen på dette: på den ene side er vi klar over, hvad det drejser sig om, på den anden side er byggeriet jo en af de ting, som presser sig stærkest på. En af de ting, som spillede den største rolle under valgkampen, var kravet om, at der skulle bygges flere boliger. Heroverfor synes jeg man må gøre opmærksom på for det første, at der er bygget flere boliger, langt flere end før, men for det andet, hvis man skal bygge endnu flere boliger, må det ske på bekostning af andet byggeri, og så ligger det op til dem, der hævder, at man kan bygge flere boliger, at sige, hvad det er for andet byggeri, der skal holdes stærkt igen på. Et af de områder,

[Statsministeren.]

hvor vi inden for regeringen mener man kan holde igen, har sammenhæng med det, jeg nævnte før om at holde igen på statsudgifterne, det er det område, som hedder ny-anlæg. Der er en række områder, reparationer og veje, hvor der nok må være mulighed for visse besparelser. Rent faktisk ligger det sådan, at der er sat så meget nybyggeri i gang, også for staten og kommunerne, i de foregående år, at hvis man skal færdiggøre det, har man vist udnyttet kapaciteten, og der er ikke plads til at påbegynde ret meget nyt.

Endelig for det tredje går jeg ud fra, at de fleste i salen er enige med mig i, at hvad det gælder om, er at øge den samlede opsparring eller sørge for, at forbrugsstigningen holder sig inden for det, der er plads til under hensyntagen til produktionsstigningen og investeringerne o. s. v. Det kan ske ved, at man øger opsparingen på det private område. Der har her i tinget været ført mange og lange diskussioner om dette emne. Jeg tror, vi er kommet noget længere, idet vi har tilkendegivet — jeg har også gjort det — at vi gerne ser opsparingen øget på alle felter, men at vi ikke kan se, at det kun er opsparingen på det private felt, der er nødvendig; vi tror heller ikke, at man tilstrækkelig hurtigt kan komme i gang hermed. Men heri ligger ikke, at vi ikke tror på, at det på lang sigt vil være uhyre værdifuldt for samfundet, hvis en større opsparring kunne tilvejebringes. Jeg vil gerne sige, at den væsentligste forudsætning herfor er, at man kan fortsætte den økonomiske vækst. Der er jo i de senere år gennemført større privat opsparring her i landet end nogen sinde. Det er altså ikke nedgang i opsparingen, man kan klage over; opsparingen er steget, men den er simpelt hen ikke steget nok. Der er altså som sagt foretaget større privat opsparring end nogen sinde, og baggrunden for dette er ganske naturligt, at vi har haft en god indkomstudvikling, og derfor må forudsætningen for, at det kan fortsætte, være, at denne indkomstudvikling kan fastholdes.

Men ud over det, som jeg altså betragter som det væsentlige, det almindelige økonomiske klima, er det givet, at man kan øve en indflydelse på den private opsparringstilbøjelighed. Dér har jeg det indtryk at

man fra oppositionens side mener — jeg kan bedst dømme ud fra de taler, man ser refereret, og de kronikker, der er blevet skrevet — at hele vort aktuelle problem kunne løses ved at prøve på at øve en kraftig indsats rent øjeblikkelig på den private opsparring. Hertil skal jeg sige, at det tror jeg ikke, men jeg tror nok, der kan gøres noget. Vi har da også fra regeringens side gennem fremsættelse af lovforslag her i tinget i god tid lagt op til drøftelse heraf. Vi har ikke fra regeringens side hævdet, at dette var den eneste måde, det kunne gøres på, men vi har ved at lægge lovforslag frem givet mulighed, givet forum for drøftelser af de muligheder, der foreligger ud over dem, regeringen har foreslået. Er det sådan, at man fra oppositionens side er meget interesseret i, at man hæver de beløb, inden for hvilke man kan spare og trække fra på selvangivelsen, inden for de 600 kr. og de 1 000 kr., kan dette også indgå i drøftelserne, men vi må være klar over, at nettoeffekten inden for dette felt ikke er nær så voldsom, som man prøver at give udtryk for.

Endelig: skal man prøve fra det offentlige side at øve indflydelse på den private opsparring, må det ske gennem en ændring af vort skattesystem. Nu er det sådan, at man kan ikke pludselig ændre et skattesystem, men man kan, hver gang man foretager noget, som skal laves af andre grunde, prøve på at foretage ændringerne på en sådan måde, at de tenderer i retning af at opfordre til i højere grad at foretage opsparring. Dér vil jeg sige, at hvis man betragter de to lovforslag, som den højtærede finansminister har fremsat i dag, og prøver at tænke igennem, hvad virkningerne bliver af reduktionen af indkomstskatten og af den foreslåede omsætningsafgift, så må man mene, at sluteffekten heraf bliver en større opsparringstilbøjelighed.

Jeg har set anført, at det er dog højst ejendommeligt, at man ved at stimulere opsparingen på den måde, der her er tale om, skulle få en større opsparring. De penge, folk sparer op, sparer de op for at bruge dem igen. Må jeg have lov at gøre opmærksom på, at opsparring består simpelt hen i at udsætte forbrug. Hver gang man udsætter en kroners forbrug, er der sket en opsparring. Derfor har det sin værdi at spare op, før

[Statsministeren.]

man køber varen, og f. eks. ikke købe på afbetaling, før man har pengene til udgiften.

Endelig vil jeg mene, at den opsparing, man kan foretage i fællesskab, eller for at sige det direkte, den opsparing, der finder sted ved, at staten forøger sit overskud igen, er nødvendig, når det er den, der hurtigst kan sættes ind. Det er baggrunden for, at finansministeren har foreslået statsfinanserne styrket med et beløb, der kan anlås til at ligge på en god halv milliard kr. Gennemføres disse forslag, som er fremsat, i hvert fald med hensyn til nettoeffekten, vil vi være nået derhen, at vi igen har et statsoverskud på ca. 500 mill. kr., og så vil man have ydet et væsentligt bidrag til en stabilisering af den økonomiske situation.

Jeg bemærker, at alle de ting, jeg her har nævnt, må ses i deres sammenhæng. Der er altså for det første ikke bare tale om behandling af de forslag, der er fremsat; også de andre finansielle forholdsregler, jeg nævnte, må tages med. Jeg gør også opmærksom på, at skulle man fra oppositionens side — det har jeg forstået — mene, at der ingen grund er til at styrke statens finanser så stærkt og at bygge et sådant overskud op, er vi fra regeringens side meget villige til at høre på en sådan tankegang, men det forudsætter jo, at man anviser andre veje, som fører til den økonomiske balance, som jeg forstod at også det ærede medlem hr. Henry Christensen ønskede, og som jeg også er overbevist om man ønsker fra konservativ side. Det er vel trods alt det glædelige i den situation, vi står i, at om udgangspunktet, altså bedømmelsen af den økonomiske situation, og om målet er der nogenlunde enighed.

Uenigheden drejer sig om vejene. Der kan jeg gøre opmærksom på, at den gruppe af forslag, der er fremsagt af regeringen, også når vi betragter vore problemer på længere sigt, indebærer meget væsentlige fordele. For det første vil jo en forøgelse af overskuddet og større balance for vor økonomi kunne bevirke en tendens til efterhånden at sætte renten noget ned. Jeg vil endda mene, at selve overskuddet efterhånden kunne bidrageertil. Et af argumenterne fra oppositionens side mod bestræbelserne for at tilvejebringe store overskud har hidtil været, at man i løbet af

nogen tid bare forøger udgifterne igen, og så forsvinder overskuddet. Regeringen er meget villig til også at forhandle om dette spørgsmål. Vi har en idé om, at pengene kan henlægges i fonds. Man kan så efterhånden købe obligationer for dem, og derigennem kan renten efterhånden sænkes. Derigennem opnår man også, at pengene, som man mistror finansministeren og andre ministre for at ville bruge, ikke bruges. Jeg kunne tænke mig, at det sker både i forbindelse med Danmarks Erhvervsfond og også i forbindelse med egnsplanlægningen og i forbindelse med kommunerne. Der er mange måder at gøre det på. Regeringen nævner denne tanke. Når man spørger, hvorfor vi ikke har helt præcise forslag, skyldes det simpelt hen, at vi har ønsket at forhandle dette spørgsmål med oppositionen.

Slutresultatet skulle blive — det er det afgørende på længere sigt — at den vækst i dansk økonomi fortsætter, som satte ind efter 1957, og som faktisk har været meget udpræget; medens man i årene 1950-57 kun havde en vækstrate på 2 eller 2½ eller højst 3 pct., er man nu oppe på en vækstrate på fra 4 til 5 pct. Vi er alle interesseret i, at dette kan fortsætte. Jeg tænker ikke alene på den formelle beslutning om, at man i løbet af 10 år i det vesteuropæiske samarbejde skulle øge produktionen med 50 pct., men jeg tænker også på, at skal vi kunne imødekomme netop de mange ønsker, der stilles fra befolkningens side både til staten og kommunerne og også til forbedring af levefoden og til en udvikling på det sociale og kulturelle område, ja, så er det nødvendigt at fastholde denne økonomiske vækst. Regeringens udgangspunkt for en drøftelse er, at de forslag, vi stiller, vil muliggøre dette. Vi er villige til at forhandle med oppositionen om midlerne, men det afgørende er for os, at man ikke tager sådanne midler i anvendelse, at den økonomiske vækst, vi er inde i, ikke kan fortsætte.

Ordføreren for forespørgerne (Henry Christensen): Jeg vil gerne takke den højtærede statsminister for den redegørelse, han har givet os, og jeg vil også gerne benytte lejligheden til at takke statsministeren, fordi han har foranlediget, at vi fik tilstillet korrekturaftryk af den økonomiske årsversigt, som vi har studeret med stor interesse, og

[Henry Christensen.]

om hvilken jeg i øvrigt gerne vil sige, at det forekommer mig, at der er megen vejledning i netop dette års økonomiske årsoversigt, og jeg tror, folketinget vil have stor interesse af årsoversigten, når den kommer. Det vil være ønskeligt, om man i fremtiden kan sikre, at den kommer samtidig med, at udskrivningslovforslaget fremsættes, altså samme dag.

Den højtærede statsminister forstod ikke rigtig, at man kunne rette nogen form for kritik mod det tidsrum, der var levnet det høje ting til at drøfte de forslag, der nu var fremsat, og i forbindelse hermed den økonomiske politik i dens helhed; det var jo sædvanligt, sagde den højtærede statsminister, at udskrivningsloven blev fremsat nogle dage ind i marts, somme tider lidt før, somme tider lidt senere. Nu må man have lov til at sige, at det denne gang ikke drejer sig om en mere traditionel udskrivningslov. Det, der her fremsættes, er betydelig mere vidtgående forslag, der tilsigter en videregående behandling af den økonomiske situation. Det drejer sig om et forslag af en så vidtrækkende karakter, at vi nu i Danmark skulle gå over til at anvende en almindelig omsætningsskat lagt ud i detailledet. Nu kan den højtærede statsminister jo sige, at det er spørgsmål, der har været drøftet i regeringen, blandt embedsmændene og kommissionen gennem lang, lang tid, men når dette forslag skal behandles sammen med spørgsmålet om hele den økonomiske politik og udskrivningsloven, er der alligevel levnet tinget meget lidt tid. Der er vel indtil den 1. april 2 effektive arbejdsuger tilbage, og yderligere 1 uge med møder i Nordisk Råd. Jeg tror ikke, man gør tingets arbejde og den offentlige og politiske debat, der gerne skulle finde sted herom, nogen god tjeneste ved at indsnævre behandlingstiden så stærkt, som det her er tilfældet. Det er ikke nogen god ledelse af arbejdet i folketinget med behandlingen af den økonomiske politik, skattelovene og en lang række af de ting, der knytter sig hertil.

Det har været nævnt, at bl. a. hensynet til de kommunale valg, der blev afholdt forleden, gjorde, at man måske var lidt sendrægtig med at fremsætte disse revolutionerende forslag. Jeg vil naturligvis ikke

påstå, at dette har været tilfældet, jeg er helt sikker på, at noget sådant ikke har spillet ind i den høje regerings overvejelser. Jeg må alligevel have lov til at sige, at det er dårlig ledelse af arbejdet og en dårlig behandling af folketinget, vi her er ude for.

I øvrigt mente den højtærede statsminister, at selve inflationsproblemet ikke var så forfærdelig stort. Det var dog kun en 6-7 pct., priserne var steget i løbet af det sidste års tid. Man kan jo have forskellig mening om, hvorvidt det er meget eller lidt. Jeg tror nu nok, hovedparten af befolkningen har den opfattelse, at det er meget og mere end nok, der er sket på dette område. Det mest afgørende er vel, at det er en stigning, der i øjeblikket må betragtes som værende større end stigningen i de fleste andre lande, med hvilke vi skal konkurrere, og det er altså en særlig ulempe, at vor konkurrenceevne derved forringes.

De skævheder, den højtærede statsminister påpegede i den økonomiske stabilitet, er jo fremkommet — det vil jeg gerne have lov til at gentage — på trods af, at vi udtil har haft usædvanlig gunstige forhold, bortset fra vilkårene for afsætning af landbrugsvarer, således som jeg også har nævnt det. Vi har gennem mange år haft overraskende stabilitet for en stor del af engrosområdet og på råvareprisområdet, der ligger på et væsentlig lavere niveau, end det gjorde for blot et par år siden. Alene denne gunstige udvikling i bytteforholdet har været af kolossal betydning for os.

De problemer, vi alligevel er stillet over for, er prisstigning og omkostningsstigning, således som jeg har nævnt det. Vi ved jo alle, at en del af årsagerne hidrører fra begivenhederne sidste forår, og vi kan i dag konstatere, at vi dengang gennemførte omkostningsstigninger, der — det erkendte statsministeren også — væsentligt oversteg, hvad produktionen til de gældende priser kunne bære. Produktivitetsstigningen var vel kun på 5-6 pct., medens lønstigningerne og indkomststigningerne har været på omkring 15 pct. Resultatet heraf er, som regeringen også selv påpegede, da den kom med sine forslag om takstforhøjelser, at fordi vi havde fået omkostningsstigninger ud over, hvad man gennem produktivetsforbedringer og rationalisering kunne bære, måtte man forhøje priserne, og derved måtte man

[Henry Christensen.]

altså allerede gennem prisforhøjelser tage en del tilbage af de stedfundne indkomstforhøjelser. Videre er det næste, vi konstaterer, de udslag, det giver sig i den danske pristalsordning. I denne tid oplever vi en udløsning over pristalssystemet af nye forhøjelser på indkomstområdet på vel omkring 600-700 mill. kr., altså en meget betydelig ny købekraftsforhøjelse. Dertil kommer, at vi ved, at vi er ikke standset hermed. Vi ved, at svikmøllen går videre, vi ved, at de nye pristalsstigninger betyder nye prisforhøjelser, og at disse indgår i det næste pristal til juli, der er lønregulerende. Vi fortsætter med svikmøllen med den risiko, at vi derved fortsat forøger for det første forbruget her i Danmark, ud over hvad produktionen kan bære, og for det andet svækker vor konkurrenceevne. Jeg tror, regeringen gør forkert ved ikke at give klar og tydelig besked om denne side af sagen.

I denne situation kommer nu regeringen med sine forslag, og det, som folketinget nu må vurdere, og som vi må vurdere, er, om disse forslag er udtryk for en reform af den økonomiske politik, om det er en helhedsløsning, man sigter imod. Selv om statsministeren tog flere momenter med end måske sædvanligt i den økonomiske vurdering, må vi nok fremdeles sige, at det ikke i tilstrækkelig grad er en helhedsløsning, som det høje ting her bliver stillet over for.

Der henvises til udviklingen af statsfinanserne, og det fremgår af den økonomiske årsoversigt, at der er sket en forringelse af statsfinansernes stilling. Hvor stor forringelsen er, og hvordan det ser ud for det finansår, 1962-63, der nu snart skal indledes, må vi måske nok vurdere lidt nærmere. Man regner i årsoversigten med en stigning i skatterne på 1 200-1 300 mill. kr. automatisk i kraft af de stigende indkomster og i kraft af forbrugsafgifterne og altså også i kraft af de forhøjelser, der blev gennemført her sidste efterår. Denne stigning på 1 200-1 300 mill. kr. vil jo afbalancere budgettet på den måde, at det betaler

kontant alle drifts- og anlægsudgifter, og derudover vil der vel være omkring 700 mill. kr. i kassen til statens kapitalbudget, hvortil kommer de kapitalindtægter, man i øvrigt har, altså måske i alt 800-900 mill. kr. Det er under alle omstændigheder et meget betydeligt bidrag, der herigennem ydes til investeringerne i Danmark i offentlige anlæg, som er betydelige i disse år, og hele statens udlånspolitik betales af driftsindtægterne. Endda skønnes der, at der bliver et kontant kasseoverskud under de givne forudsætninger på omkring 100 mill. kr. Efter de skøn og vurderinger, vi har foretaget i finansudvalget, vil kasseoverskuddet måske snarere komme til at ligge et sted mellem 200 og 300 mill. kr. En vis nærmere efterprøvning af skønnet vil være fornøden, fordi vi gennem de senere år har erfaring for, at man har underbudgetteret statens indtægter meget betydeligt. Så kan den højtærede statsminister have ret i, at der måske også kan foreligge andre udgiftsområder — statsministeren nævnte forsvaret — og at det er et spørgsmål, hvorvidt de forventede nødvendige udgifter, vi bliver stillet over for, er dækket ind ved den eventuelle underbudgettering af indtægterne, og herom kan det være vanskeligt at have nogen ganske sikker mening.

Jeg tror, jeg kan sige, at vi kan være enigeså langt, at vi under de givne økonomiske vilkår her i landet vil være med til at dække ikke alene drifts- og anlægsudgifterne, men også kapitaludgifterne over statens driftsindtægter. Det betyder, at der over finanspolitikken ydes et meget betydeligt bidrag til at opretholde mulighederne for ekspansion og investeringer. Vi må så vende tilbage til, om man så skal følge regeringens tanke om, at man nu på ny skal gå ind for en yderligere betydelig vækst af den samlede skattebyrde og en yderligere betydelig overbudgettering. Herom siger den økonomiske årsoversigt:

„Et forsøg på at bremse efterspørgselsstigningen udelukkende ved en generel stramning af skattepolitikken — gennem

[Henry Christensen.]

forhøjede afgiftssatser og/eller øget skatteudskrivning — vil imidlertid næppe i den foreliggende situation være hensigtsmæssigt, navnlig fordi den ikke vil stoppe efterspørgselspresset på de områder, hvor den er stærkest, nemlig byggevirksomheden.“

Det er en ting, som jeg vender tilbage til om et øjeblik, men jeg vil gerne knytte et par kommentarer til det, den højtærede statsminister også var inde på, spørgsmålet om, hvordan overbudgetteringen virker. Dette at samle nogle hundrede millioner kr. i statens kasser har nu været forsøgt nogle gange i statens økonomiske politik gennem adskillige år, og vi tør vel i dag sige med de erfaringer, der er indhøstet, med meget beskedent held. Hvor fristende, om man nu på ny gik den vej, ville det ikke stadig være for så den ene og så den anden, måske ikke mindst vor initiativrige og, tør jeg måske sige, udgiftsforagtende højtærede kulturminister, om der ligger nogle hundrede mill. kr. i kassen, at øge presset stærkt for at få lov til at iværksætte denne eller hin plan. Sagen er den, at der foreligger og må foreligge i ministerierne en læng række opgaver, som man har et naturligt og begrundet ønske om gerne at ville i gang med, og at man derfor, hvis der er penge til stede, føler sig stærkt fristet til at øge presset for at få lov til at komme i gang med dem. Men det sker uden afvejning af, at der ude omkring i det danske samfund, i erhvervslivet og andre steder, er en lang række andre opgaver, hvis vigtighed næppe nogen af os tør bestride, og som en afvejning altså må foretages over for. En fortsættelse af den hidtidige form for finanspolitik, hvor man, formentlig med god vilje, hver gang sigtede mod at inddrage købekraften af de og de grunde, men hvor man så i virkeligheden anvendte pengene, som tiden gik, og hurtigt, ja, det betyder, at man favoriserer en række nye offentlige ønsker på bekostning af de muligheder, der måtte være til rådighed i den private sektor både erhvervmæssigt og også på andre områder. Derfor må man ikke tage os det ilde op, når vi er nået til det resultat, at med de hidtil indhøstede erfaringer nærer vi den stærkest mulige skepsis, også selv om man nu siger, om vi ikke kan gå med under det ene

eller det andet yderligere kautel. Også det har vi forsøgt tidligere, men uden held.

De krav, vi må stille i øjeblikket, må være at søge gennemført en politik, om hvilken vi vil kunne sige, at den i højere grad er en helhedspolitik og måske også i højere grad en dristig reformpolitik. Den højtærede statsminister var selv inde på, at nogle af de områder, hvorfra presset stammede, var byggesektoren og den offentlige anlægsvirksomhed. Hvor meget der nu ligger i den højtærede statsministers erkendelse af disse ting, er jo vanskeligt at vide, men det må være rigtigt, at vi under de kommende forhandlinger, der måtte blive om den økonomiske politik, må forlange at nå til et resultat også på disse områder.

Det er jo ikke så længe siden, der her i det høje ting førtes en indgående boligdebat, og jeg forstod dengang på socialdemokratiets ordfører, at man var villig til at gå i realitetsforhandlinger med oppositionen med henblik på at søge opnået et forlig på disse områder. Jeg vil gerne spørge, om statsministeren er villig til at lade disse spørgsmål klart inddrage i eventuelle forhandlinger om den økonomiske politik. Jeg skal ikke gå i enkeltheder dermed, for jeg kan nøjes med her at henvise til de synspunkter, der fra oppositionens side blev fremhævet under den debat, jeg nævnte.

Jeg vil dog måske specielt gerne føje én ting til, og det er, at selv om der vel har været tendenser på arbejdsmarkedet til en noget større bevægelighed, så har vi stadig et alt for stift arbejdsmarked i Danmark, noget, vi har talt om også her i det høje ting igennem lange tider, og jeg tror, at vi igen bør forsøge at gøre en politisk indsats for at smidiggøre arbejdsmarkedet. Vil regeringen eventuelt være med hertil nu? Ser vi bl. a. netop på inflationstendenserne, må vi erkende, at det er i byggesektoren, vi finder de stærkeste inflatoriske tendenser vel overhovedet i øjeblikket i det økonomiske liv, og at vi kan have al mulig grund til at sigte imod at få dem dæmpet og få en sammenhæng på dette område.

Hvad skatte- og finanspolitik i det hele angår, har vi nu i dag fået regeringens oplæg, regeringens udspil. Vort hovedformål på dette område er en politik, der tager sigte på to ting: for det første at stimulere den private foretagsomhed og arbejdsind-

[Henry Christensen.]

sats og for det andet at stimulere den private opsparring. De nuværende skattemæssige hindringer for at opnå disse formål er først og fremmest den høje indkomst-, formue- og ejendomsbeskatning her i landet. For indkomstskatterne gælder det f. eks. ikke mindst, når man kommer op på de skalaer, hvor borgernes forøgede indsatser — og det er dem, vi må appellere til — almindeligvis fører dem op. Derfor er regeringens forslag i henseende til ændringer i indkomstbeskatningen i dag klart utilfredsstillende, tør jeg sige, allerede efter det kendskab, vi har fået til det nu, for der er vel på indkomstskatteområdet alene tale om ajourføringer. Den foreslåede ændring af bundgrænserne er vel først og fremmest en ajourføring, og en forhøjelse af proportionalbeskatningen fra 18 000 kr. til 20 000 kr. er vel ikke engang en ajourføring, når hensyn tages til de 15 pct. indkomststigning igennem det sidste år, som den højtærede statsminister nævnte, altså ikke engang en ajourføring på dette område, hvor vi vel stærkest har brug for at få reformeret vort skattesystem.

Dernæst foreslår man gennemført en nedsættelse af procenten for proportionalbeskatningen fra 24 til 21, men man foreslår sandelig samtidig en anden ting, nemlig at afskaffe den nedslagsregel, vi har haft for merindkomster i Danmark igennem en række år. Jeg har ganske vist bemærket mig, at man måske dog er villig til at forhandle om, hvorvidt denne regel skal afskaffes på én gang, eller den skal aftrappes i løbet af 1 års tid eller 2, men man sigter altså på at få den helt afskaffet.

Jeg må sige, at jeg har ellers været glad for de to nye radikale ministre, der er kommet ind i den høje regering — det er den højtærede statsminister også, forstår jeg — men jeg er næsten lige ved at savne den tidligere økonomiminister, hr. Bertel Dahlgaard, for jeg tror egentlig ikke (Statsministeren [Kampmann]: Det vil glæde ham at høre!). Ja, det håber jeg det vil. Jeg tror ikke, det var lykkedes at få gjort attentat på den indsats, der dog er øvet af den daværende tidligere ordfører for det radikale venstre, hvis hr. Bertel Dahlgaard stadig havde været her, men nu vil altså også det radikale venstre acceptere, at vi

skal efterhånden have afviklet disse bestemmelser, der dog var et af incitamenterne til at forøge indkomsten, til at forøge arbejdsindsatsen m. v., og derfor tror jeg, jeg har lov til at sige, at det, der foreslås på indkomstskatteområdet, ikke er en reform, der virkelig kan give luft på de punkter, hvor vi synes det er tiltrængt. Det er en beskeden, en yderst beskeden ajourføring.

Venstre har længe givet udtryk for at ville medvirke til at søge erstattet en betydelig del af den direkte beskatning med indirekte beskatning eller forbrugsbeskatning, men en egentlig overgang til en mere omfattende forbrugsbeskatning bør så også tjene de nævnte formål, nemlig en reform på indkomst-, formue- og ejendomsbeskatning, og ikke blot gennemføres med henblik på at få flere penge i statskassen, ud over hvad de allerede i forvejen automatiske stigninger i rigt mål vil give, og ud over hvad statens udgiftsbehov må forudsætte.

Vi vil altså være villige til at forhandle med regeringen om en forbrugsbeskatning, hvis regeringen vil forhandle med os om tilsvarende og lige så omfattende reformer på den direkte beskatnings område. Herved vil vi blive i stand til at stimulere opsparring og produktion, afgørende momenter i den økonomiske politik og også i spørgsmålet om rentepolitikken, den meget høje rente, som statsministeren jo med rette nævnte.

Hvad vi altså ønsker, vil i princippet være: for det første en væsentlig lempelse af den direkte indkomstskat til staten, først og fremmest gennem en så betydelig forhøjelse af grænsen for proportionalskatten, at det vil være en reform. Jeg har læst i det radikale program fra for et par år siden, at man dengang mente, at 30 000 kr. måtte være et mål, man snart kunne stile imod. For det andet, at man herigennem, og i fornødent omfang ved andre eventuelle reformer, afvikler den urimelige og produktionshæmmende sambeskatning, der i dag er en stærk belastning for forsøgene på at aflaste efterspørgselspresset, idet sambeskatningen i urimelig grad hindrer mange, der ellers havde lyst til det, i at deltage i produktionen i større udstrækning. For det tredje — og her takker jeg for den velvilje, den højtærede statsminister lagde for

[Henry Christensen.]

dagen — ønsker vi, som det har været klart længe, en direkte stimulering af den private opsparing i samfundet. Vi har jo stillet forslag på disse områder om forhøjelse af grænserne for adgangen til skattefrit at spare op, vi har foreslået en forhøjelse op til 2 500 kr., og vi har peget på, at de udmærkede regler, vi har fået om investeringsfonds i erhvervslivet, i tilpasset omfang måtte kunne overføres på hovedparten af den danske befolkning, som jo er ikke-erhvervsdrivende.

Den højtærede statsminister har ret i, at vi har haft vækst i opsparingen, vel også i og for sig en smuk vækst i opsparingen, en vækst, der vel nogenlunde proportionalt svarer til stigningen i nationalproduktet, måske endda lidt mere. Men det, vi står over for, er, at behovet er så meget større i disse år. Skal vi sikre tilstrækkelig effektive muligheder for at klare os i den fremtidige internationale konkurrence — og det gælder jo, hvad enten Danmark bliver medlem af fællesmarkedet eller ej — vil behovet for at gennemføre rationalisering og automatisering i vore virksomheder vokse i stigende takt. Det kræver alt sammen investeringsmuligheder i en grad, som vi vel aldrig har været ude for det tidligere. Skal man i dag skabe en ny arbejdsplads, drejer det sig om en investering på ca. 50 000 kr. eller mere. Det er altså store behov, vi på disse områder er stillet over for. Derfor ønsker vi, der skal sættes ind så stærkt som muligt på denne side af sagen, og vi har også efter de senere års erfaringer større tillid til den private opsparings mulighed for at afbalancere de økonomiske faktorer end til, at statens forsøg på opsparing skulle kunne det.

Videre ønsker vi at få afviklet beskatningen af selve opsparingen, der jo beskattes på ny gennem formueskatten, og vi ønsker, som det er bekendt, også en afvikling af ejendomsbeskatningen. Under forudsætning af, at man villigt vil gå ind i et reformarbejde på disse områder, har vi, som jeg har sagt, erklæret vor villighed til at medvirke til en compensation gennem en forbrugsbeskatning, og det er rigtigt, at en forbrugsbeskatning har en tendens til at animere til udsættelse af forbruget. Det er

i sig selv en opsparing, det er jeg ganske enig i, og vil også virke som en sådan.

Det, som er foreslået her, er imidlertid, at vi nu uden at få så afgørende reformer skal gennemføre meget store, meget betydelige forbrugsskatter. Man har endvidere på forhånd fra regeringens side indtaget den stilling, at skulle der gennemføres en forbrugsbeskatning i Danmark, så ville man vælge en altomfattende eller næsten altomfattende omsætningskat, der administrativt og opkrævningsmæssigt skulle hvile i detailledet. Jeg vil gerne sige, at venstre har givet tilslutning til, at vi går fra indkomstbeskatning over til forbrugsbeskatning, men venstre har ikke på forhånd givet tilslutning til, at vi skulle vælge dette udgangspunkt, at det skulle være en almindelig omsætningskat, sådan som den her er foreslået, med det meget store administrative og kontrolmæssige besvær, den vil medføre for vore kontrollerende myndigheder, og i ganske særlig grad med det meget store besvær, den vil medføre ude i detailledet. Netop på baggrund af, at man i flere år har overvejet og drøftet problemerne i forbindelse med en forbrugsbeskatning i embedsmandsudvalg og andre steder, synes vi, at folketinget, hvis vi i Danmark skal have en virkelig reform på disse områder, må have god tid til en nøje vurdering af, hvilke af de anførte veje det vil være rigtigst at betrede, herunder om vi skal videreføre vort hidtidige forbrugsskatte-system, eller om en eventuel omsætningskat skal gennemføres under andre former, ligesom naturligvis de betingelser, jeg har nævnt, må være til stede.

Jeg vil gerne gøre en bemærkning til om det offentlige forbrug, som statsministeren erkendte var et område, man måtte søge at sætte ind på. Jeg forstod, at regeringen nu havde visse alvorlige bekymringer på disse felter, og jeg forstår meget vel, at der er vanskeligheder, når man skal gennemføre begrænsninger i det offentlige forbrug. Det kender vi alle til, når vi har foretaget overvejelser i den retning. Oppositionen gjorde jo for øvrigt, tror jeg jeg har lov at sige, for et par år siden energiske forsøg på at gennemføre begrænsninger i de offentlige udgifter, men man gjorde til gengæld dengang fra regeringens side alt for

[Henry Christensen.]

at latterliggøre disse bestræbelser. Jeg ved nu ikke, hvor fornuftig og klog den optræden var. Men ud over det tilsagn om at søge at undgå for stærk belastning over bygge- og anlægsvirksomheden, som den højtærede statsminister har givet, var det måske på tide og umagen værd på ny at overveje de former, hvorunder vore udgifter bevilges i det høje ting. Finansloven er jo efterhånden kun en del af bevillingsområdet, om jeg så må sige. Gennem årenes løb gennemføres der en række nye direkte udgiftslove, og ved tillægsbevillingerne over tillægsbevillingsloven oplever vi en løbende strøm af nye, ikke budgetterede udgifter. Det var måske rimeligt, om vi prøvede at sætte ind med en reform af praksis på dette område.

Regeringens politik synes efter det forelagte oplæg ikke i tilstrækkelig grad at ville tage hensyn til den automatiske svikmølle, som vi også har her i landet, og her er det pristalssystemet, jeg tænker på. Nu vil vi i løbet af året få de automatiske stigninger i indkomstskatterne, og de vil virke dæmpende på presset, men de vil samtidig gennem pristallet — og det står der jo også i den økonomiske årsoversigt — automatisk virke med til at forøge efterspørgslen og omkostningerne her i landet. Regeringen er kommet med et oplæg, hvori man på ny stiller forslag om at gennemføre meget vidtgående omsætningsafgifter, og man tænker sig øjensynligt, at disse omsætningsafgifter, der begrundes med, at vi skal dæmpe efterspørgselspresset, samtidig skal indgå i pristallet, hvorved de vil øge efterspørgselspresset senere.

Jeg beder statsministeren give nærmere oplysninger om, hvad han i øvrigt har tænkt sig på dette område, og jeg vil gerne rejse det spørgsmål, om tiden ikke er inde til på regeringshold at overveje, om den form for pristalsregulering, vi har haft gennem de senere år, skal opretholdes.

Jeg ved vel, at det er overenskomsterne, der indeholder bestemmelser om pristallet, men staten har også gennem sin lovgivning indført bestemmelser om pristallet — vi har jo desværre måttet gennemføre indgreb på mange andre områder. Skal dette omkostnings- og inflationsskabende moment, der er med til at skabe de økonomiske

vanskeligheder, have lov at fortsætte? Jeg beder også om, at statsministeren vil give os en fremstilling af regeringens syn på dette område, således at også det kan indgå i det helhedsbillede, hvorunder den økonomiske drøftelse må ses.

Per Hækkerup: Man kan naturligvis spørge sig selv, om der er nogen særlig hensigt i, at vi i dag fører en almindelig økonomisk drøftelse i besvarelse af den forespørgsel, oppositionen har stillet, når vi på torsdag formentlig skal have en detailldrøftelse af de lovforslag, som i dag er fremsat i det høje ting.

Jeg skal ikke gå ind på en vurdering af enkelthederne i de lovforslag, som kommer til behandling i næste uge, men jeg vil gerne i anledning af de almindelige bemærkninger, det ærede medlem hr. Henry Christensen har gjort om den økonomiske situation, sige, at jeg synes i hvert fald, det er karakteristisk, at den diskussion, vi kan føre om, hvad vi skal gøre for at bevare grebet om den økonomiske udvikling, føres på baggrund af en sund økonomisk situation.

Vi har haft den glæde i de sidste 3-4 år at opleve en produktions- og velstandsstigning og en beskæftigelse, som vi ellers ikke har kendt. De problemer, der møder os, er altså ikke problemer, der flyder af fattigdommens vanskeligheder; det er problemer, der følger med, at vi har fået en så voldsom aktivitet herhjemme, som tilfældet har været. Derfor synes jeg også nok, det giver en anden baggrund for vor økonomisk-politiske debat, end vi måske har været vant til det i tidligere år. Vi erkender også i socialdemokratiet, at sådan som udviklingen er forløbet i det sidste halvandet års tid, er det nødvendigt, at vi foretager indgreb for at forhindre den økonomiske udvikling i at løbe løbsk. Den vækst, vi har været vidne til, kan vel antage en ensidig karakter i retning af prisstigninger og indkomststigninger, der ikke svarer til samtidige produktionsstigninger, og det må også ud fra vort synspunkt være uønskeligt. Hvis vi nemlig ikke bliver i stand til at beherske den økonomiske udvikling, risikerer vi i løbet af et halvt eller et helt år, eller hvor lang tid der nu vil gå, at komme til at stå over for en situation, hvori vi pludselig

[Per Hækkerup.]

bliver tvunget til at foretage drastiske indgreb i den økonomiske politik med deraf følgende uheldige virkninger for beskæftigelsen, og intet vil jo være mere ulykkeligt, end hvis vi skulle blive kastet tilbage i den arbejdsløshedssituation, som vi desværre alt for ofte har kendt i tiden indtil for en 3-4 år siden.

Det er altså på baggrund af den positive situation, kan man sige, at vi i dag må diskutere de midler, vi skal anvende for at sikre os, at vi kan fortsætte den økonomiske ekspansion, som landet har nydt gavn af i de senere år, og her tror jeg det er rigtigt, at vi fordomsfrit overvejer de forskellige midler og metoder, der lader sig anvende.

Jeg skal som sagt ikke gå ind på en drøftelse af enkelthederne i dag, men vil gerne i tilslutning til det, den højtærede statsminister sagde, give udtryk også på socialdemokratiets vegne for, at vi er villige til at forhandle om problemerne.

Jeg bemærkede, at det ærede medlem hr. Henry Christensen på venstres vegne gav udtryk for principiel tilslutning, kan man vel sige, til en omlægning af skatterne, sådan at de i højere grad kommer til at antage karakter af forbrugsbeskatning. Jeg lagde også mærke til, at det ærede medlem mente, at skatteforhøjelsen ikke burde være større, end hvad der svarede til udgiftsstigningerne, herunder også de kapitaludgifter, samfundet måtte have. Hvis det ærede medlems bemærkninger skal forstås på den måde, at man ikke er villig til at gå længere, så vil det vel være vanskeligt at finde en virkning på samfundsøkonomien, som kan lægge et pres på den aktivitetsbølge, vi er bange for skal gå over gevind. Men i selve tilkendegivelsen af, at man er villig til at overveje også de lovforslag, som den højtærede finansminister har fremsat i dag, ser jeg et positivt træk, og jeg kan da bekræfte, at vi fra socialdemokratiets side — på samme måde som statsministeren har tilkendegivet det for regeringens vedkommende — er villige til at indgå i positive forhandlinger med oppositionen. Jeg håber, at vi under de forhandlinger kan blive enige om at foretage den nødvendige stramning, kan man vel sige, af den økonomiske politik, som er påkrævet,

hvis vi skal kunne beherske den fortsatte økonomiske udvikling, og så kan vi vel altid tale os til rette om enkelthederne. Det forekommer mig i hvert fald, at der i det ærede medlems betragtninger var adskilligt, som godt kan give anledning til et forhandlings- og et forligsgrundlag. Det skal fra socialdemokratiets side ikke mangle på god vilje dertil, og hvis den samme gode vilje er til stede hos oppositionen, finder vi vel også en udgang på problemet.

Poul Møller: Må jeg først bringe en tak til den højtærede statsminister og den høje regering, fordi man ikke længere vil misbruge tingets tålmodighed med hensyn til at åbenbare sine hensigter over for den økonomiske udvikling. Vi er jo i dag i den heldige situation, at vi også her i tinget har fået de lovforslag, som blev fremlagt for en uges tid siden for offentligheden gennem regeringens presse. Vi ved naturligvis alle, at journalister er dygtige i deres profession, men jeg er overbevist om, at disse ting ikke kunne have været så fyldigt refereret i regeringspressen, uden at det var sket med en eller flere ministres velvillige bistand, og i hvert fald ville den højtærede finansminister ikke have været i stand til i fjernsynet at redegøre for forslagene uden selv at have lagt både åsyn og vilje til.

Jeg må måske minde om, at for 14 dage siden afgik den tidligere britiske finansminister, labourministeren Dalton, ved døden. Han fik politisk en krank skæbne, ikke på grund af manglende evner, men fordi han, 5-10 minutter før han skulle forelægge et budgetforslag i underhuset, meddelte pressen, hvad der stod i det. Det var nok at have vist en sådan foragt for underhuset til, at han ikke kunne fortsætte i sit høje embede.

Noget tilsvarende kender vi ikke i dansk statsret: at man kan vise foragt for folketinget. I hvert fald kender ministre ikke et sådant begreb. Og jeg synes ikke, det er helt værdigt lige over for det høje ting, at vi på denne måde skal læse om lovforslag, så lang tid før man ulejlig sig med at fremsætte dem i folketinget.

Nu er det jo således, at vi alle havde en fornemmelse af, at man gerne ville overstå kommunevalget, før man ville tale om disse forslag, før man i hvert fald ville fremsætte dem i det høje ting. Men jeg forstår med min

[Poul Møller.]

bedste vilje ikke den politiske visdom heri. Jeg forstår nok visdommen i, at man skjuler forslagene til efter kommunevalget, men jeg forstår ikke visdommen i at offentliggøre dem i pressen og ikke i det høje ting. Men det er muligt, at vejene er uransagelige; i hvert fald gælder det den visdom, hvormed denne regering styrer.

Det er også for vort vedkommende således, at vi i høj grad nærer betænkelighed ved det arbejdspress, det høje folketing vil komme ud for i de kommende dage. Vi er nu nået til den 9. marts og har 8 arbejdsdage tilbage i marts, når vi skal respektere den finske regerings indbydelse til Nordisk Råd. Vi ved, at vi først den 15. marts — for resten Cæsars dødsdag, idus martii — skal have første behandling af disse lovforslag, og vi må vel altså derfor tage yderligere nogle dage fra og regne med, at vi faktisk kun vil have én dag til udvalgsarbejdet, hvis udskrivningsloven for det kommende år skal være færdig inden den 1. april og skal gennemføres med forretningsordenens normale frister mellem første og anden behandling og mellem anden og tredje behandling her i tinget.

Og så er det ikke således, at vi kan sige, at bjerget har været længe om at barsle en mus. Det skal ikke siges om den høje regering, at det er sådan en lille beskeden foranstaltning, den møder med. Det skal indrømmes, at her er noget at tage fat på, lovforslag med mange nye paragraffer og nye principper i skattelovgivningen. Der er ikke noget museagtigt i dem. Derfor bliver det ikke let at køre dem igennem i ét udvalgs møde; vi vil senere få lejlighed til, den 15. marts, at vende tilbage til behandlingsformen for disse skatteforslag, hvordan vi skal nå at komme igennem dem selv med den bedste vilje.

Det er muligt, at man simpelt hen må give op også fra den høje regerings side — ikke i den forstand, at man træder tilbage, det gør regeringen næppe, i hvert fald hvis den selv skal bestemme det — men give op i den forstand, at man ikke får disse lovforslag færdigbehandlet til 1. april. Jeg har hørt fremført, at man kan godt vente til efter 1. april med at vedtage begge lovforslag. Det kan man nok for omsætningsafgiftens vedkommende, og jeg har

også set, at regeringen har været så fornuftig at sætte en række nuller for ikrafttrædelsesdatoen i lovforslaget, men udskrivningsloven, de direkte skatter, skal jo træde i kraft den 1. april, og det er vel betænkeligt at gennemføre den med tilbagevirkende kraft. Det vil vi altså vende tilbage til, ligesom vi på torsdag vil vende tilbage til at drøfte disse problemer også i sammenhæng med den årsoversigt, som den højtærede finansminister har været så venlig at henvise til i sin fremsættelsestale angående disse forslag.

Det er også mærkeligt, at man fremsætter et lovforslag og henviser til den økonomiske årsoversigt, som endnu ikke er meddelt offentligheden, ikke er offentliggjort, ikke er tilstillet tinget. Jeg takker naturligvis, fordi nogle af os har fået lov til at kaste et blik i korrektoren for nogle kapitlers vedkommende; men vi er jo ikke tinget, vi er ikke offentligheden.

Det, der er det afgørende for den debat, der føres i dag, er, om vi overhovedet har inflation. Den højtærede statsminister var ikke så glad for selve udtrykket „inflation“ om den bestående tilstand og mente ikke, at priserne var steget tilstrækkeligt til, at man kunne sige, at vi har inflation i Danmark. Nu har vi vel efterhånden vænnet os til at komme lidt bort fra begrebet inflation som et rent prisbegreb. Vi er kommet over til at se det som en betegnelse for en kraftigt stigende efterspørgsel, der tvinger os til at bruge af vore valutareserver; i kraft af den store købekraft, der findes hos befolkningen, har denne udvikling visse tendenser, der meget minder om den inflatoriske tendens, og det er også med til at presse priserne i vejret. Jeg tror ikke, menigmand her i landet har den opfattelse, som statsministeren gav udtryk for, nemlig at der ikke er inflation i Danmark.

Pristallet er det direkte barometer herfor. Fra januar 1961 til januar 1962 steg det gamle 1914-pristal — det vi er bedst bekendt med — med 20 points, fra 460 til 480. Ser man råvarepriserne an og ser på, hvordan det er gået med importpriserne, så viser det sig, at der ikke har været nogen virkelig stigning på disse områder; der har været prisstabilitet. Det er altså indenlandske faktorer, der i løbet af ét år har presset det

[Poul Møller.]

gamle pristal 20 points i vejret. Så kan man selvfølgelig altid diskutere, hvorvidt det er udtryk for inflation, og hvor meget der skal til, for at man kan sige, at der foreligger inflation. Det bliver i bedste fald en strid om kejserens skæg, en diskussion om ord, som ikke har nogen som helst direkte betydning i praktisk politik. Dette fremgår også af de lovforslag, regeringen har fremsat, forslag, som faktisk har til formål at modvirke virkningerne af den udvikling, vi fra vor side kalder inflatorisk.

Disse indenlandske faktorer, der har presset pristallet i vejret, er også blevet belyst i den højtærede statsministers og det ærede medlem hr. Henry Christensens taler. Forholdet er det, at indkomsterne simpelt hen er steget mere, end produktionen steg. Den højtærede statsminister nævnte, at indkomsterne fra efteråret 1960 til efteråret 1961 var steget med 15 pct., medens vi samtidig havde haft en produktionsstigning på 4-5 pct. Det er jo helt klart, at der derved kommer et skævt forhold, der må presse efterspørgslen så stærkt i vejret, at priserne ikke længere er stabile, og samtidig betyder selve lønstigningen en forøgelse af omkostningerne, hvilket yderligere forhøjer priserne.

Man kan vel gå ud fra, at vi rundt regnet har haft en samlet indkomststigning i året 1961 på omkring 3 000 mill. kr. og en produktionsstigning på omkring 1 200 mill. kr. Det vil altså sige, at der er ca. 1 800 mill. kr. mere i købekraft, end produktionsstigningen svarer til. Så kan man, med rette eller med urette, spørge, om inflationen nu har haft nogle uheldige sider, om den har haft nogle umiddelbare virkninger, som gør, at vi må være betænkelige ved den økonomiske stilling, vi befinder os i. Ja, vi har jo allerede mærket, at den har givet et likviditetspres, som har ført til den renterekord, Danmark sidder inde med. Vi ved, at når vi skal ind i fællesmarkedet, er det uhyre uheldigt, om vi netop skal ind i dette marked med de højeste investeringsudgifter, den højeste rente, blandt alle disse lande. Vi ved, at det vil belaste en række nødvendige investeringer med uforholdsmæssigt høje udgifter.

Denne inflatoriske udvikling med pris-

stigningerne har jo også medført, at den kapitaldannelse, vi er afhængige af — ikke blot øjeblikkeligt, men også i høj grad i fremtiden, hvis vi skal løse de investeringsopgaver, vi står over for, når vi skal ind i fællesmarkedet — modvirkes. Forholdet er nemlig det, at særlig hos lønmodtagere skabes der efterhånden den mentalitet, at de siger: vi må hellere bruge vore penge med det samme, inden de varer, vi vil købe, bliver dyrere. Det vil sige, at det bliver vanskeligere og vanskeligere at overbevise selv de mest samfundsindstillede borgere om, at de gør en god gerning ved at opsætte deres forbrug, for al praktisk erfaring har jo belært dem om, at de gør klogere i at gældsætte sig, at forøge forbruget med det samme og så afbetale senere, efterhånden som pengene bliver mindre værd, end i at opspare en formue, hvis værdi bliver mindre og mindre som følge af inflationen. Denne ændrede mentalitet er måske det allerværste og det allerfarligste, vi kommer til at arbejde med i dansk økonomi i fremtiden. Vi må prøve, om vi ikke kan svinge mentaliteten tilbage dertil, at det, der samfundskonomisk tilsigtes og samfundskonomisk forsvarligt og ønskeligt, også er privatøkonomisk ønskeligt. Hvis man ikke kan skabe en overensstemmelse mellem disse to forhold, kan vi ikke vente at få skaffet den kapital, der skal til for at klare vore store fremtidige investeringsopgaver.

En af de mest umiddelbare virkninger af dette inflatoriske tryk har naturligvis været den svigtende valutabalance, som der er redegjort for i dag. Eksporten kunne i 1961 ikke følge importen, og vi fik et handelsbalanceunderskud på 2 419 mill. kr. Det gav sig umiddelbart udslag i en forringelse af valutabeholdningen på 188 mill. kr. Men da vi samtidig optog udenlandske lån for en 400-500 mill. kr., står vi altså over for en virkelig forringelse af valutabeholdningen på 600-700 mill. kr. Vi har netop for et par dage siden fået at vide, hvordan det er gået med valutaudviklingen i februar måned. Der har i denne enkelte måned været en nedgang i vore valutareserver på 185 mill. kr., og vi må altså sige, at den udvikling, vi så i 1961, med et underskud på handelsbalancen, fortsætter bravt og støt fremad her i 1962. Det problem kan derfor

[Poul Møller.]

melde sig for os, om reserveerne kan strække til til den økonomiske politik, der hidtil har været ført.

På længere sigt vil denne inflatoriske udvikling naturligvis svække vor konkurrenceevne, fordi en del af denne udviklings følger er omkostningsstigninger, direkte omkostningsstigninger. Det er naturligvis særlig farligt i det åbne marked, vi er på vej ind i, hvor vi ikke kan beskytte vore investeringer, som vi kunne det i det gamle marked, de fleste af os er vokset op i. Der havde man jo valutacentral og importrestriktioner, og dér kunne man sige, at selv om priserne og omkostningerne steg, var det blot et indenlandsk fordelingspørgsmål, som ikke kom til at gå ud over landets beskæftigelse og produktion.

Helt anderledes forholder det sig i det åbne marked, hvis konkurrenceevnen for alvor svigter. Det erhverv, der altid har måttet arbejde i det åbne marked, landbrugserhvervet, er det første, der har mærket følgerne af en udvikling, hvor omkostningerne er løbet fra salgspriserne. Landbrugserhvervet er derved i de senere år kommet til at sidde i saksen, det er klemt af udviklingen på en uhyre farlig måde, og virkningerne af denne udvikling er jo også ført ind i det høje ting, hvor vi på grund af omkostningsstigningerne har måttet støtte landbruget på den ene og den anden måde med statsmidler. Men selv om denne ulykkelige udvikling for landbruget smitter over som følge af, at vi stadig ikke behersker vort omkostningsniveau for andre erhverv, er det naturligvis klart, at vi ikke kan hjælpe alle erhverv. Hvis man gjorde forsøg på at hjælpe alle erhverv over omkostningsstigningerne, ville man slet ikke hjælpe nogen, så ville man kun forcere udviklingen yderligere. Derfor er det en yderligere farlig tendens, der viser sig i dansk økonomi, så kort tid før vi formentlig skal ind i et fællesmarked. Svingter konkurrenceevnen, vil beskæftigelsen svigte. Vi står ikke og kan ikke stå over

for det, mange nationaløkonomer siger til os: at vi må vælge mellem fuld beskæftigelse eller stabile priser. Det er blevet sagt så ofte, at det er blevet en defaitistisk vending, der efterhånden er gået os alle sammen i blodet, at man kan ikke have stabile priser og fuld beskæftigelse samtidig, men det må være det høje tings opgave at forene den fulde beskæftigelse med de stabile priser, og det må være den økonomiske visdoms og den økonomiske videnskabs opgave at være med til at anvisе vejen til at holde folk i arbejde, uden at vi får den stærke inflatoriske udvikling, som svækker konkurrenceevnen og derigennem i sig selv medfører, at man ikke kan fastholde den fulde beskæftigelse.

Der har været talt om, at vi som følge af den inflatoriske udvikling — og det er økonomer, der har sagt det — vil blive tvunget til en devaluering som adgangs-billet til fællesmarkedet. Det er en tale, jeg vil advare imod. Jeg vil advare imod, at man indstiller sig på en devaluering, før en sådan er nødvendig, når vi skal ind i fællesmarkedet. Det er vor opgave og vor pligt i det høje ting at undgå noget sådant, og hvis man bliver ved med at tro, at det er noget, der ligger i luften, og som må komme, bliver det vanskeligere og vanskeligere at bekæmpe denne fare, for det er ikke noget økonomisk skridt, der hjælper mod inflationen i det lange løb. Opgaven er at beskytte kronens købekraft og ikke indstille sig på, at man kan klare sig en kort tid ved at skære dens købekraft længere ned.

For fuldstændigheds skyld skal nævnes, at det er sparerne, dem, der virkelig har fulgt samfundsparolen om at spare op, der bliver ramt uretfærdigt ved en sådan udvikling, som vi har oplevet. Den voksende kapitalmangel, som kommer i kølvandet af, at sparerne efterhånden føler sig ramt, vil ikke mindst i det åbne marked medføre, at der bliver mere og mere interesse for udenlandske investeringer, samtidig med at det er landets nationaløkonomiske politik

[Poul Møller.]

at prøve på i videst mulig udstrækning at holde os fri for de udenlandske investeringer, særlig når disse finder sted ved direkte overtagelse af danske virksomheder. Det er derfor en meget stor national opgave for os at prøve at sætte alle midler ind på at standse inflationen. Det er ingen naturlov, det er følgen af de beslutninger, der blev taget i det danske samfund forrige år, at vi har denne inflation, og derfor må det være muligt i fremtiden at undgå denne udvikling, hvis man handler fornuftigere, hvis mennesker, der har et ansvar i menneskelige anliggender i og uden for det høje ting, handler fornuftigt.

Inflationsbekæmpelsen vil kræve foranstaltninger i tide, tidssvarende foranstaltninger, derfor er det også selvfølgelig, at vi i dag beskæftiger os med denne situation. Et år er spildt, siden de indkomststigninger fandt sted, som man måtte forudse ville føre os i en stærk inflatorisk udvikling. Jeg husker, at det er omkring et år siden, at det ærede medlem hr. Brodthagen her i tinget sagde: vi befinder os i et økonomisk galehus. Vi har fra oppositionens side straks i april i fjor, da overenskomsterne og indkomststigningen var en kendsgerning, fremlagt forslag til en forøget privat opsparing for at prøve at få gang i disse problemer med det samme og få løst dem så hurtigt som muligt, men man lod tiden gå, og det, der kunne være vundet ved lempelige foranstaltninger i starten, hvorved man kunne rette indkomststigningerne henimod mere og mere opsparing og mindre og mindre forbrug, det kræver nu, fordi man har ladet disse mange måneder gå, mere og mere panikagtige foranstaltninger.

Regeringens lovforslag, som vi har set i dag, er jo udtryk for, at man nu vil vende tilbage til den overbudgetteringspolitik, som man forlod i fjor. Det, der er kernen i disse forslag, er ikke omlægning af beskatningen, men det er en forøgelse af beskatningen. Det er blevet præsenteret, som om det, der var tilfældet, var, at man fulgte de radikales råd, fulgte venstres og vore råd, som er fremført så tit, om at man skulle omlægge beskatningen, så den kom til at hvile på forbrug og ikke på arbejde og indkomster. Men det, der her sker, er jo faktisk en forøgelse af beskatningen.

Man får ganske vist 900 mill. kr. ind som omsætningsafgift, men man tager jo de 600 mill. kr. Staten skærer de to tredjedele af dette beløb til sig selv og bruger kun en tredjedel til at nedsætte de direkte skatter med, således at man naturligvis heller ikke får de gunstige virkninger, som en sådan omlægning efter vor opfattelse ville kunne få ved, at de direkte skatter faldt stærkere, samtidig med at man havde en omsætningsafgift, således at der blev balance, så folk virkelig kunne se, at nu kunne det bedre betale sig at lade være at bruge pengene, fordi man ikke blev beskattet så stærkt af de penge, man lod være at bruge.

I det hele taget minder regeringens holdning mig om den mand, der ville slå bro over en 12 tommer bred strøm med en 8 tommers planke, og det lader sig nu engang ikke gøre. Hvis man vil målet, må man også ville midlerne, og det er så tit, ligesom regeringen standser på halvvejen og siger: det går ikke an at blive ved. Hvad er det, der sker i henhold til lovforslagene, som de er fremsat, hvor man yderligere, som det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde det, beskærer lysten til at forøge indkomsterne ved at fjerne merindkomstfradraget, som vi hidtil har haft? Der sker det, at man forøger statens indkomster med 600 mill. kr. netto foruden den forøgelse på 1 300-1 400 mill. kr., der ligger i den almindelige forbrugsafgiftslovgivning og de direkte skatter på grund af indkomststigningen. Forslagene vil altså forøge statens indkomster; det, vi står over for i det kommende år, er, at statens indkomster vil stige med omkring 1 900 mill. kr. Nu ved jeg vel, at udgifterne også vil stige meget stærkt, men man regner med et overskud på drifts- og anlægsbudgettet i det kommende år på 1 375 mill. kr. og et kasseoverskud på 800 mill. kr. som følge af de fremsatte forslag.

Jeg vil gerne sige, at det konservative folkeparti er rede til at dække statens udgifter, og vi er under denne dækning af statens udgifter også rede til at tage hensyn til de forventede udgiftsstigninger, som der i det høje ting stort set er enighed om må komme, bl. a. i forbindelse med materielanskaffelser til forsvar; men vi vil ikke acceptere som følge af dette forårs økonomiske overvejelser et stort nyt statsoverskud, for

[Poul Møller.]

vi tror ikke på, at statsoverskuddet kan hjælpe på de økonomiske problemer, vi står over for. Statsoverskuddet rammer også den private opsparing, som ikke påvirker forbruget. Statsoverskuddet sikrer ikke en lettere stilling for likviditeten og en lavere rente. Statsoverskuddet vil uvægerlig påvirke omkostningerne i produktionen og forbruget i opadgående retning. Det kan derved i visse situationer virke som benzin på bålet, og benzin slukker ikke noget bål. Statsoverskuddet har endvidere den tendens, at det lokker politikere ud i nye statsudgifter, som vi har set det tidligere, det skaber basis for øgede offentlige udgifter og et øget offentligt forbrug, således at man tager fra borgernes forbrug og fører mere over til det offentlige forbrug. Det offentlige forbrug er nu næsten lige så stort som landets samlede eksportindtægt. Gennemføres disse forslag, vil landets statsindtægter balancere med landets eksportindtægter; altså, alt det, vore erhverv kan tjene hjem i eksportindtægter, bruges af staten i dens forbrug. Derfor kommer vi ikke uden om, at roden til meget af den onde udvikling, vi er inde i, er det stærkt stigende statsforbrug. Vi må derfor også, hvis der skal komme alvor ud af disse forhandlinger, se på statens udgiftspolitik, og jeg takker den højtærede finansminister, fordi han i fremsættelsestalen har erklæret sig villig til det. Jeg har set, at man i den økonomiske årsoversigt henviser til, både hvad angår statens investeringsudgifter og statens forbrugsudgifter, nødvendigheden af at foretage en nedskæring.

Når vi skal tale om ondets rod, så er der endvidere selve indkomstfastsættelsen. Efter mit skøn startede hele den uheldige udvikling med, at indkomsterne blev fastsat så højt, at produktionen ikke kunne følge med. Det, vi må undgå, er, at denne fejl kan gentage sig i 1963. Vi nærmer os det tidspunkt, da nye forhandlinger skal føres om de fremtidige overenskomster, og det må være vor opgave at sørge for, at friheden til at indgå aftaler mellem arbejdsmarkedets parter ikke kommer til at rumme en åbenbar fare for hele samfundets økonomiske stabilitet. Man kan kalde dette synspunkt liberalistisk, eller man kan lade være med at kalde det liberalistisk — det er mig

flintrende ligegyldigt. Det, der for mig er det vigtigste, er, at den økonomiske stabilitet fastholdes, og at det ikke overlades til nogle mennesker ved et forhandlingsbord at kunne slå den over ende.

I denne forbindelse vil regeringen måske henvise til sit lovforslag om økonomisk samordning. Jeg skal gerne for en ordens skyld sige, at vi er ikke imod økonomisk samordning, men vor kritik af den høje regerings og den højtærede økonomiministers forslag er, at dette forslag ikke er vidtgående nok; det er for spædt, og det giver ikke nogen rimelig udsigt til virkelig at skabe den samordning, man ønsker.

Men også en anden ting må folketinget tage fat på, hvis vi skal have lagt bund under inflationsbekæmpelsen; det er bygge- og boligpolitikken. Den må indgå i overvejelserne — ikke bare et spørgsmål om, hvad man tillader igangsat, for som bekendt er vi modstandere af byggerestriktioner, men vi må nå frem til et frit bygge- og boligmarked, som ikke bliver inflatorisk, ved foranstaltninger, der modvirker den stadige forøgelse af efterspørgslen. Den gamle boligmasse må udnyttes bedre, og der må ske en byspredning, som tager det kraftigste efterspørgselstryk bort fra de store byområder, i særdeleshed hovedstadsområdet. Jeg er skuffet over, ja, jeg kan sige, at hele den konservative folketingsgruppe er skuffet over, at den debat, der blev ført her i januar måned om bygge- og boligpolitikken, ikke under den efterfølgende udvalgsforhandling blev ført op til og førte til enighed eller i hvert fald forsøg på at nå til enighed om byggepolitikken, boligpolitikken og huslejepolitikken, men at regeringen sluttede arbejdet, da man havde fået regeringens forslag igennem. Det er særdeles beklageligt, og det viser, hvordan denne oppositions skæbne er, når den møder med den bedste forhandlingsindstilling. Jeg håber, man er klar over, at denne del af inflationsbekæmpelsen er så vigtig, at oppositionen ikke kan acceptere, at der ikke foretages noget her fra regeringens side, og at det, som man gav tilsagn om i januar måned, ikke følges op. Nu er kommunevalget overstået, så nu behøver den højtærede boligminister ikke længere at vise tilbageholdenhed på dette område. Derfor siger jeg til den højtærede boligminister, om

[Poul Møller.]

ikke med Ludvig Holbergs stemme, så med hans ord: Frisk mod, Antonius!

Efter den konservative folketingsgruppes skøn er det nødvendigt, at vi i den offentlige økonomiske politik prøver på at sigte mod en højere privat opsparing. Det er udtrykt i alle de bankberetninger, der er offentliggjort i den sidste måneds tid, at likviditeten kun kan lattes, at renten kun kan nedsættes, såfremt vi vil løse de private opsparingsproblemer. Denne private opsparing har den dobbelte virkning, hvis vi kan forøge den, at den fører til en frivillig begrænsning af forbruget og ikke en tvungen begrænsning, som regeringen vil det, og at den samtidig letter likviditeten, som jeg har nævnt, så renten kan lempes. Endelig har den da også den umiddelbare fordel, at den er med til at give den enkelte borger i samfundet en større økonomisk tryghed og sikkerhed, derved at han har skabt sig en opsparing, som han kan bruge i påkommende tilfælde til at øge sin velstand eller til at udnytte de friheder, der er for borgerne her i samfundet.

Jeg ved godt, at der er økonomer og politikere, der stiller sig uhyre skeptisk over for det spørgsmål, om opsparing overhovedet kan fremmes noget væsentligt gennem statens lovgivningsforanstaltninger. De konservative har stillet en række forslag bl. a. i en udtalelse, som det konservative landsråd vedtog den 4. og 5. november, og disse forslag er der redegjort for her af det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen, da vi forhandlede om den høje regerings forslag om en vis præmiering af opsparingen. Den højtærede finansministers forslag herom var utilstrækkeligt, og jeg takker derfor den højtærede finansminister for det tilsagn, han i dag har givet i sin fremsættelsestale, og også den højtærede statsminister, om, at man nu vil forhandle med os om at gennemføre skattemæssige begunstigelser af opsparingen ud over dem, der i dag findes i skattelovgivningen. Også det er et tilsagn, vi tager imod, og som vi naturligvis vil være rede til at forhandle om i det kommende udvalg.

Så er der det spørgsmål, om man ved en omlægning af skattebyrden kan nå et resultat i inflationsbekæmpelsen, således at man begrænser forbruget. Jeg er over-

bevist om, at selve det at gå til en forbrugsbeskatning naturligvis vil medføre en tilbageholdenhed i forbruget og derigennem føre midler over i opsparingen. Tænkte man sig en ren gennemførelse af dette princip, at man førte hele den direkte skat over i forbrugsbeskatningen, blev al opsparing skattefri, og det ville igen medføre, at folk ville være mere tilbøjelige til, når indtægterne steg, at spare beløbene op i stedet for at forbruge dem, når de er underkastet en forholdsvis høj forbrugsbeskatning. Vi vender senere tilbage til alle de spørgsmål, der vedrører denne skattemæssige omlægning. Det, vi ønsker, er en omlægning, men ikke en forøgelse ud over det, som statsudgifterne nødvendiggør, ikke nogen genskabelse af et statsoverskud, fordi vi ikke tror på det. Vi mener, det er et utjenligt, ja, et farligt middel i inflationsbekæmpelsen. Lovforslagene kommer til behandling senere, og vi vil da redegøre for vore synspunkter i enkeltheder, bl. a. om beskatningen skal ligge i engros- eller detaileddet. Vi kan ikke på forhånd acceptere de synspunkter, den højtærede finansminister her har fremført, og en række andre ting.

Formanden: Taletiden er udløbet.

Poul Møller: Jeg er også færdig, højtærede formand.

Vi vil under de kommende forhandlinger — og forespørgselsdebatten i dag har vel afklaret synspunkterne — ikke være rede til at indgå på noget kompromis om vore tanker og synspunkter, men arbejde for, at denne 10 fods planke kan blive så lang, så den kan nå over strømmen.

Helge Larsen: Det ærede medlem hr. Poul Møller sluttede nu sine bemærkninger med at henvide til en 10 fods planke. Den bemærkning forstår jeg lidt bedre end den, der faldt på et tidligere tidspunkt i talen, hvor det ærede medlem sagde, at det var en 12 tommers strøm, regeringen ville sætte over med en 8 tommers planke. Hvis vanskelighederne ikke var større, end at det var en 12 tommers strøm, kunne vi vel springe over den, endda med samlede ben. Men jeg forstår dog en ting, som der skal lægges mærke til. Det ærede medlem hr. Poul Møller talte nu om en 10 fods planke,

[Helge Larsen.]

tidligere var det en 8 tommer planke. Der er altså sket en udvikling, en forlængelse af planken, så mulighederne for at nå et resultat vel skulle være større. Jeg takker det ærede medlem for denne imødekommenhed i slutningen af talen.

Jeg takker i øvrigt den højtærede statsminister for den redegørelse, der er blevet givet i anledning af forespørgslen. Jeg finder blot grund til at understrege et par punkter i den højtærede statsministers redegørelse. Statsministeren nævnte, at det var vigtigt, at vi bremsede statsudgifterne, og deri kan mit parti være ganske enig. Jeg er også ganske klar over, som formentlig alle i det høje ting er det, at det ikke er så let at gøre det i praksis som at sige det, fordi vi alle ved, at der er store opgaver, som skal løses, store investeringsopgaver, og at netop løsningen af disse i mange tilfælde er forudsætningen for den økonomiske vækst og den fremgang i produktionen, som skulle bringe os til en tilstand, hvor vi ikke så let kommer ud for økonomiske kriser som tidligere.

Den højtærede statsminister nævnte også, at det var en opgave at holde byggeriet inden for den kapacitet, vi har. Jeg deler ganske dette synspunkt. Jeg håber, at der også skal blive mulighed for at øge den kapacitet, der findes for byggeriet.

Dernæst fremhævede den højtærede statsminister, og det har også de ærede forespørgere gjort, at det var en væsentlig opgave at øge opsparingen, eller, sagt på en anden måde, at holde forbrugsstigningen inden for det, som produktionen betinger. Det er vel hovedproblemet for os. Det er også rigtigt, som det blev nævnt af den højtærede statsminister, at opsparingen må øges på alle felter. Jeg ville naturligvis, og det ville mit parti også gerne, at den private opsparing var så stor, at en offentlig opsparing, en overbudgettering, ikke var nødvendig. Men efter min vurdering er det i dag en nødvendighed at foretage en vis beskæring af købekraften og gøre det igennem denne overbudgettering.

Hvad jeg dog navnlig vil understrege i denne forbindelse, er, at der i de lovforslag, som er blevet forelagt tinget i dag, lovgivningen om indførelse af omsætningsafgift og en lettelse af den direkte beskatning,

efter min vurdering ligger en væsentlig tilskyndelse til en øget opsparing, fordi man derved flytter en ikke ubetydelig del af beskatningen over fra indkomst til forbrug. Det er vel noget af det, der allerstærkest kan opfordre til en øget opsparing, og derfor er der for mig at se i disse ændringer i skatte-lovgivningen virkelig et kursskifte, som skulle betyde en gavnlig forøgelse af opsparingen.

Jeg skal i øvrigt ikke sige meget om disse skattelovsforslag, da vi jo vil få dem til behandling i næste uge. Men i anledning af, at det ærede medlem hr. Henry Christensen gjorde en enkelt bemærkning om reglen om fradrag for merindkomst og gjorde det med henvisning til den tidligere økonomiminister, hr. Bertel Dahlgaard — et medlem af det høje ting, der, så vidt jeg forstår, har gjort et dybt indtryk på mange af tingets medlemmer, derunder også det ærede medlem hr. Henry Christensen — skal jeg sige et par ord derom.

Denne bestemmelse om fradrag for merindkomst blev jo indført i sin tid for at udjævne det store udsving i en skatteydners statsskat ved stærkt svingende indkomster, noget, der særlig havde betydning, før vi begyndte indførelsen af proportionalskatten; det er klart, at det har mindre betydning som udligningsfaktor, når skatteprocenten bliver ens for et stort stræk på indkomstskaalen.

I fjor gennemførtes, så vidt jeg erindrer i enighed, en nedsættelse af merindkomstfradraget til 20 pct. for merindkomster, der lå inden for de første 25 000 kr.s indtægt. Men tilbage står — og det er naturligvis væsentligt — at skatteyderne i 1961 ville kunne regne med, at merindkomstfradraget også ville være gældende i udskrivningsloven for skatteåret 1962-63, og at deres indkomststigning derfor ville nyde godt af reglen. Det forekommer mig derfor ikke rigtigt at ophæve fradragsreglen i år, og jeg er glad for, at den højtærede finansminister i sin fremsættelsestale har erklæret sig parat til at drøfte dette spørgsmål under forhandlingerne i udvalget. Jeg regner derfor med, at vi kan finde en rimelig og retfærdig ordning.

Må jeg i øvrigt blot gøre én bemærkning til om disse skattelovsforslag i anledning af, at det ærede medlem hr. Henry Christensen

[Helge Larsen.]

nævnte spørgsmålet om pristallet og pristalsvirkningen. Det er naturligvis så let at fremhæve den virkning, en pristalsstigning har, og gøre det også i forbindelse med skattelovgivningen. Nu ved jeg ikke, hvilken virkning de ændringer i skattelovene, der nu er foreslået, vil have; det vil vi formentlig kunne få oplyst til sin tid under forhandlingerne om lovforslagene. Men jeg synes dog, det retfærdigvis skal anføres, at da der ved udskrivningsloven i fjor gennemførtes en væsentlig udvidelse af proportionalbeskatningen og dermed en nedsættelse af skatterne, betød det en nedgang i pristallet på 2-3 points. Man kan altså meget vel komme i den situation, at ændringer i skattelovene bevirker en nedgang i pristallet. Jeg tror ikke, man skal betragte dette spørgsmål så enkelt, som det forekom mig at det ærede medlem hr. Henry Christensen gjorde det, og skal man ændre ved disse ting, må det i hvert fald behandles konsekvent. Det er naturligvis en af de ting, man kan undersøge nærmere under udvalgsbehandlingen, men interessant vil det nok være at få at vide, hvilke virkninger de foreslåede ændringer vil have på pristallet.

Den højtærede statsminister sagde i sin redegørelse, at det ville være ønskeligt med en styrkelse af statsfinanserne med ca. 500 mill. kr., og dette synspunkt kan mit parti helt tiltræde. Vi betragter det, hvad jeg allerede har nævnt, som en nødvendighed, at der foretages en vis begrænsning af købekraftspresset, og jeg bemærkede også, at der fra den højtærede statsminister blev givet udtryk for, at denne overbudgettering kunne anvendes på forskellig måde til styrkelse af produktion og erhvervsliv. Jeg synes, der heri ligger synspunkter og tanker, som bør indgå i de overvejelser, som kommer i gang, når vi i næste uge har haft lovforslagene til første behandling.

Så skal jeg i øvrigt slutte disse bemærkninger med at udtrykke min og mit partis vilje til at gå ind i et samarbejde om en løsning af alle de problemer, som har været behandlet i dag. Jeg har med glæde og tilfredshed hørt, at der er givet udtryk for vilje til samarbejde om løsning af disse problemer, og det forekommer mig, at de partier her i tinget, som har givet tilslutning til, at der optages forhandlinger med fælles-

markedet om en eventuel dansk tilslutning til fællesmarkedet, også har en fælles interesse i og en fælles pligt til at bringe vort lands økonomi i den bedst mulige stand til at tåle de hårde konkurrencevilkår, vi under alle omstændigheder vil komme ud for, enten vi bliver medlem af fællesmarkedet, eller vi ikke bliver det.

Aksel Larsen: Der kan være forskellige meninger om, hvorvidt vi burde have den debat, vi har i dag, og jeg hører til dem, som mener, at som det hele har udviklet sig, er den så temmelig overflødig og tidrøvende. Så er det naturligvis lidt tosset, at jeg står op og tager en del af det høje tings tid, men på den anden side har jeg det i denne debat omtrent ligesom Jesper i „Kærlighed uden Strømper“, at når alle dør, må og jeg af sted. Når alle andre partier sender ordførere herop, må jeg også sige nogle ord.

Jeg tror som sagt, at hvis denne debat var kommet før kommunevalget, kunne den have været nyttig, og jeg forstår vel, at det var de ærede forespørgeres mening, at den skulle være kommet før kommunevalget. De ville kræve regeringen til regnskab for dens passivitet. Den kom imidlertid ikke før kommunevalget, og nu, da kommunevalget er overstået og regeringen har lukket op for posen og fremsat sine skatteforslag, er det for mig et spørgsmål, om man ikke ville have tjent hele sagen bedre ved, at vi havde sparet denne debat og så måske havde rykket første behandling af skatteforslagene en dag frem og taget den onsdag i stedet for torsdag; det ville muligvis have gavnet behandlingen af selve forslagene. Men nu har vi altså debatten, og den drejer sig om, hvorvidt der foregår en inflatorisk udvikling eller ej, hvorvidt den inflatoriske udvikling er farlig, hvis der er en sådan, hvad der eventuelt kan gøres mod den ad skattevejen, ved at stimulere den private opsparring, ved at nedsætte det offentlige forbrug eller nedsætte det private forbrug, og hvad man nu videre kan tænke sig at gøre.

Vi kan have forskellige synspunkter med hensyn til, om der er en inflation i gang herhjemme. Jeg er af den opfattelse, at der sker en inflatorisk udvikling. Endnu er den ikke slået over i galop, og lad os håbe, at den ikke kommer til det, men i hvert fald er

[Aksel Larsen.]

det ikke mere en mild og snigende inflation; det forekommer mig, at den er ved så småt at slå over i trav. Jeg tror ikke, der står nogen katastrofe og banker på døren, men jeg tror, det er på tide, at man tager reb i sejlene. Jeg mener også, at regeringen kunne have været lidt mere handlekraftig, og i det omfang, den mener at kunne løse problemerne ad skattevejen, kunne og burde den også nok være kommet med sine forslag noget før.

Det er nok muligt, at man ikke er så forfærdelig meget senere på den med udskrivningslovforslaget, end man plejer at være, men hvis man andre år har været omtrent lige så sent på den med udskrivningslovforslaget, har dette til gengæld de pågældende år stået alene — det gør det ikke i år. Jeg tror, det ville have været til gavn for befolkningen, til gavn for demokratiet — om man vil have det sådan — og formodentlig også til gavn for regeringspartierne, om regeringen var kommet med lovforslagene før kommunevalget, således at de var kommet til drøftelse i folketinget før valget; men jeg begriber meget vel, at her var en på grund af visse omstændigheder i regeringspartierne uovervindelig tidsfaktor, man måtte bøje sig for.

Nuvel, spørgsmålet er så: hvordan står statsfinanserne? Jeg er ikke så betænkelig ved, at statsbudgettet er kommet så højt op, som det er. Jeg opfatter det ikke — som det ærede medlem hr. Poul Møller synes at opfatte det — som noget af en katastrofe. Mig bekendt er der adskillige andre lande, hvis økonomi ikke kan betegnes som usund, der i hvert fald har lige så store forholdsmæssige skatteindkomster til staten eller lige så store statsbudgetter som den danske stat. Jeg er af den opfattelse, at man ikke kan begrænse statens indtægter. Ja, man kan naturligvis drømme om det ved at bortskære væsentlige dele af statens udgifter, men der er visse statsudgifter, som ikke kan bortskæres. Det er jo rigtigt, hvad der er sagt fra begge sider i salen, at disse statsudgifter antagelig vil stige betydeligt i de kommende år i stedet for at gå ned, og så må vi også indstille os på, at statskassen får de indtægter, den har brug for. Der kommer, som enhver ved, foruden ansøgninger om bevillinger til undervisningsformål

o. lign., som man her har talt om, en stadig jævn strøm til finansudvalget af ansøgninger om bevillinger til sociale formål, vedrørende børneforsorgen, vedrørende plejehjem o. lign., og disse ansøgninger demonstrerer med tilstrækkelig tydelighed, hvor langt tilbage vi faktisk er på visse områder af den sociale lovgivning. Her kan man ikke tænke på at give sig til at spare; man må skaffe de penge, der skal til.

Jeg tror ikke, at borgerne er modstandere af at betale skat. For dem drejer det sig imidlertid om at vide, at pengene bliver fornuftigt brugt. Her siger det ærede medlem hr. Poul Møller, at han har omtrent samme synspunkter; han vil godt være med til at bevilge penge til staten, i det omfang staten har brug for pengene, men han kræver, at man nedsætter forbruget på forskellige områder; så vidt jeg forstod, var der praktisk talt kun ét område, hvor han var villig til at give staten grønt lys for forøget forbrug, og det var militæret. Jeg tillader mig at mene, at det er et område, hvor staten uden skade kunne spare, efter min opfattelse kunne spare det hele. Vi har en forsvarsordning — man kan så mene, at den er god eller dårlig, men den er i hvert fald dyr — og der går dårligt nok et par måneder, uden at forsvarsministeren kommer til finansudvalget med anmodning om denne og hin bevilling. For øjeblikket forhandler man — hvis det er rigtigt at bruge det ord — de dertil egnede steder om, hvilket fabrikat maskingeværer man skal købe; man vil anskaffe 10 000 nye geværer. I forsvarsministeriet ligger der, hvis jeg er rigtigt orienteret, en plan for materielanskaffelser til forsvaret, hvorefter man vil indkøbe for 3 milliarder kr. i løbet af en kort årrække. Den slags er i hvert fald i betydelig grad udgiftsforøgende, og hvis man vil tale om, hvorvidt det offentlige er i stand til at nedsætte sit forbrug, vil jeg henstille, at man først og fremmest interesserer sig for det område, der hedder det militære forbrug.

Jeg kan ikke acceptere det synspunkt, at befolkningens forbrug i almindelighed er for stort. Vi har hørt fra forskellige talere, bl. a. fra det ærede medlem hr. Per Hækkerup, at vi har haft produktionsstigning og velstandsstigning. Men når vi har haft produktionsstigning og velstandsstigning, er

[Aksel Larsen.]

det vel også rimeligt, at dette kommer befolkningen til gode derved, at den kommer til at leve noget bedre. Det er således kun et spørgsmål om at få det afbalanceret, og det må kunne afbalanceres, således at vi ikke bruger på forskud, men at man får produktionen til at holde trit med forbrugsforøgelsen, herunder naturligvis også med det offentlige, statens og kommunernes, øgede krav.

Hvad kapitaldannelse angår, kan den ske ved kapitalakkumulering, og den kan ske ved det, man kalder privat opsparing; den kan naturligvis også ske via statskassen, og jeg tror ikke, man kommer uden om også at lade den ske via statskassen. Jeg er opmærksom på den fare, der kan ligge for regeringen eller for dele af regeringen deri, at man bliver mere velvillig over for udgiftsførelser, når man har en vellydt statskasse. Men en sådan fare må kunne afbødes, hvis man får en virkelig plan på lidt længere sigt over, hvor staten skal udvide sin virksomhed, hvor staten skal investere. Hvad den private opsparing angår, er det en kendt sag, at vi aldeles ikke er tilhængere af det, der tales så ivrigt for fra visse sider, og som jeg med beklagelse konstaterer at regeringen ikke helt afviste, nemlig at man skal præmiere den private opsparing, endda over skatterne. Det vil jo i virkeligheden sige, at så kommer de skatteydere, der ikke er i stand til at opsparere, igennem højere skatter til at betale en væsentlig del af den præmie, man over skattelettelsen giver de skatteydere, der er i stand til at præstere en reel eller fiktiv opsparing. For det er jo ikke sikkert, den private opsparing er reel. I fjor havde vi en diskussion om ligningsloven, og dér kom den idé igen frem, at det beløb skulle forøges, der kan fradrages den skattepligtige indtægt; på grundlag af, at man havde hensat beløb på en opsparingskonto, skulle fradraget kunne forøges ud over de 1 000 kr. og de 600 kr. Kravet eller ønsket herom blev fremsat fra konservativ side, men heldigvis afvist — nej, det var ikke under ligningslovens behandling, det var under behandlingen af de indirekte skattelove — nå, kravet blev heldigvis afvist, og det havde også været meningsløst at gennemføre en sådan yderligere begunstigelse af den

private opsparing henimod slutningen af året, hvor man udmærket vel ved, at så foregår der ikke reelle, men kun fiktive opsparinger, derved at de, som har penge stående i bank eller sparekasse, overflytter en del af dem til opsparingskonto. Jeg tror ikke, at denne statspræmierede opsparing har bidraget væsentligt til at øge den private opsparingsværdi herhjemme. Men jeg anser de metoder, man har anvendt, og som man kræver anvendt fra de borgerlige partiers side, for at være asociale. De bevirker kun, at de, der savner evne til at spare op, kommer til at betale for dem, der har evne til at spare op, og som virkelig gør det.

Vi vil være tilhængere af, at man gør noget for at begrænse forbruget, ikke bare statens overflødige, urimelige og uproduktive forbrug, men vi vil også være tilhængere af, at man gør noget for at begrænse befolkningens overflødige forbrug. Vi tror imidlertid ikke, at de metoder, der hidtil er anvendt, når man har talt om nødvendigheden af forbrugsbegrænsning, er de egnede. Vi kunne tænke os, at man her gik andre veje, end man hidtil har været villig til at gå. Nu føres der i offentligheden en debat om, hvorvidt lægernes synspunkt er rigtigt eller ej, det synspunkt, som går ud på, at den megen reklame for cigaretrykning er medvirkende til den dårligere helbredstilstand og til flere kræftdødsfald her i landet. Jeg tvivler da ikke om, at den kolossale cigaretreklame er medvirkende til, at cigaretforbruget er så stort, men jeg tvivler heller ikke om, at den overhåndtagende reklame på alle mulige andre felter for, at forbrugerne skal forbruge til dels overflødige varer, er med til at presse et forbrug i vejret, som muligvis ellers ikke ville være der. Hvis man ville beskattede reklamen, opnåede man derved på én gang, at forbruget begrænsedes, og at staten fik flere penge i sin kasse. Jeg synes, regeringen skulle overveje dette. Vi har talt om det så tit, men jeg synes, det bør nævnes ved denne lejlighed igen, at her ville der sikkert være en vej at gå.

Det ville nok også være en vej, om man angreb visse rettigheder til skattnedsættelse, som enten ikke burde være der eller også er urimeligt store. Jeg tænker naturligvis ikke alene på selve fradragsretten i loven om indkomstskat til staten, jeg tæn-

[Aksel Larsen.]

ker også på sådan noget som afskrivningsreglerne. De er mere end liberale over for dem, der har mulighed for at udnytte dem, og der har nu i snart et par år her i folketinget, ganske vist væsentlig i visse udvalg, været tale om nødvendigheden af at stramme disse regler noget. Det er stadig væk ikke sket, og jeg henstiller til overvejelse hos tinget i almindelighed og regeringen i særdeleshed at foretage sig noget på dette område.

Det er blevet sagt her, at byggesektoren er af væsentlig inflationsskabende virkning. Jeg tror, man må affinde sig med, om det koster noget at få bygget det fornødne antal boliger, og hvis man, som den højtærede statsminister gjorde det, forlanger, at vi, der kræver et tilstrækkeligt boligbyggeri sat i gang og gjort færdigt, skal anvise, hvor man kan indskrænke andet byggeri, så er det så temmelig let at gøre det. Dels vil der sikkert på adskillige områder kunne spares på statens byggeri, dels er der ét område, hvor det i særdeleshed vil være muligt at spare: det er det militære område. Jeg var i Skive under den kommunale valgkamp. Der skal man bygge en artillerikaserne til projekteret 20 mill. kr.; det vil nok vise sig at blive adskilligt dyrere, inden den bliver færdig.

Jeg har indtryk af, at befolkningen i Skive mener, at det var noget, som udmærket kunne undværes, ja, det var måske noget, man helt kunne undvære i Skive og omegn. Men når man lægger så stort beslag på byggematerialer og arbejdskraft, som militæret faktisk gør, så virker det naturligvis i retning af en inflation. Jeg synes, at hvis man har svært ved at bygge de fornødne boliger på grund af mangel på materiale og arbejdskraft, bør man begrænse bl. a. det militære byggeri.

Hvad angår de forslag til skattelove, som vi har fået forelagt for et par timer siden, så må man undskylde mig, men det er umuligt at gå ind på dem her i debatten, og det kan formentlig ikke være meningen, at vi skal bruge denne debat til første be-

handling af disse forslag. Vi har fået forelagt lovforslagene på så sent et tidspunkt, at jeg ikke har formået at gå dem igennem, for man må også, når vi har en debat, være med i, hvad der bliver sagt, ellers kan man ikke blande sig i debatten. Jeg ved dog nogenlunde, hvad der står i disse skattelove, dels fordi visse aviser enten på grund af uønsket eller på grund af villet indiskretion har fortalt noget om dem, og jeg har begrebet, at det, man har kunnet læse i regeringspressen om disse skattelove, i særdeleshed om omsætningsskatten, ikke i alle henseender er rigtigt, så jeg må forbeholde mig en nærmere omtale, til vi får lovforslagene til første behandling. Jeg skal kun sige, at jeg har et almindeligt indtryk af, at forslaget til udskrivningslov ser ganske brugbart ud; dog vil jeg nok tro, det kunne trænge til forbedringer på et par områder. Men om man bør gå den vej, som er foreslået af regeringen, og hvorved den indirekte beskatnings område udvides med en almindelig omsætningskat på praktisk talt hele forbruget, må jeg stille mig særdeles tvivlende over for. Jeg kan ikke, så sent som vi har fået skattelovsforslagene og fremsættelsestalerne, på nogen måde gøre mig til dommer over de beregninger, der er fremført af regeringen i de sidste dages offentlige debat, og ifølge hvilke det skulle betyde en skattelettelse for de fleste, om man gennemfører udskrivningsloven som foreslået af regeringen, suppleret med en lov om almindelig omsætningsafgift. Men der er ikke andet at gøre, vi bliver nødt til at se på sagerne, når denne debat er forbi, udtale os om dem, når de kommer til første behandling, og så se, hvad vi kan gøre ud af dem under udvalgsbehandlingen og mellem anden og tredje behandling her i tinget.

Jeg vil kun gøre opmærksom på, at det er lovlig sent, vi får sådanne lovforslag. Den højtærede statsminister kan nok sige, at udskrivningslovforslaget kommer ikke så meget senere, end det visse tidligere år er kommet. Nej, men visse tidligere år har

[Aksel Larsen.]

det heller ikke været suppleret med et forslag, det nu øjensynlig hænger uløseligt sammen med, forslaget om almindelig omsætningsafgift. Jeg ved ikke, om regeringen kunne tænke sig, at vi først gennemførte loven om udskrivning og derpå i april måned tog fat på loven om almindelig omsætnings-skat. Jeg tænker det ikke. Man må derfor erkende, at tiden er uhyre kort.

Jeg har fornemmet, ikke så meget at venstre og det konservative folkeparti er særlig forligsvillige i denne sag, men i hvert fald fornemmet, at regeringen intet har imod et forlig og har lagt det ret bredt op, idet den ikke sådan set har fremsat forslagene i form af et ultimatum, men som et for-handlingsgrundlag. Det ærede medlem hr. Per Hækkerup er imidlertid glad for venstres og de konservatives særdeles positive stilling og håber, det lykkes at komme til en forståelse med disse partier om et skatteforlig. Jeg tillader mig at sige, at det håber jeg ikke. Selv om meget efter denne debat, også når den er afsluttet om en time eller to, endnu er uafklaret vedrørende partiernes stilling, turde det være givet, at hvis man vil slutte et skatteforlig nogenlunde ud fra det grundlag, regeringen er kommet med, med venstre og de konservative, bliver det et særdeles dyrt og ubehageligt skatteforlig. Det bliver ubehageligt for regeringen, og det bliver dyrt for størsteparten af befolkningen.

Jeg mener derfor ikke, man skulle være så glad for de meget spæde forligstoner, man har hørt fra den side, men derimod skulle man bestræbe sig på at få indført en virkelig indgribende reform af skatte-lovgivningen herhjemme. Naturligvis kan man reformere stykkevis, sådan som det her foreslås, men jeg tror ikke, at vi får en fornuftig skattelovgivning, som er let at administrere, og som let nok kan give tilstrækkelige midler i statskassen, medmindre vi får afskaffet skattefradragretten. Jeg formoder ikke, at det er noget, som kan gøres i løbet af nogle ganske få dage eller uger, men jeg savner tilkendegivelse fra regeringens og i særdeleshed fra socialdemo-kratiets side af, om man snart har til hen-sigt at gøre noget alvorligt på dette område. Jeg kan ikke se andet, end at muligheden for en sådan reform skulle være til stede.

Jeg skal lade det være tilstrækkeligt med disse bemærkninger og så forbeholde mig mit partis stilling til disse skatte-lovsforslag, indtil vi har studeret dem nær-mere og fået dem til første behandling.

Iver Poulsen: Det korrekturafttryk af den økonomiske årsoversigt for 1961, som vi modtog i går, er, synes jeg, en ret hård dom over regeringens økonomiske politik. Oversigten viser nemlig, at det stærke øko-nomiske opsving herhjemme fra 1957 til 1960, som fortsatte i 1961, først og fremmest be-roede på forhold, som vi ingen indflydelse har haft på, nemlig på ændringer i de internationale konjunkturer og på den væsentlige forbedring, der er sket i vort bytteforhold siden 1958.

Disse forhold i forbindelse med de sta-bile priser og afsætningsforhold udadtil gav os et solidt grundlag for en stærk inden-landsk ekspansion, men herefter siger års-oversigten, hvad der for øvrigt i dag er åbenbart for enhver, at regeringen ikke har evnet at lede denne indenlandske ekspan-sion på en forsvarlig måde. Med de stabile og forholdsvis lave råvarepriser har Dan-mark vel aldrig haft så gode muligheder for en øget produktion og en øget eksport — og dermed også en øget og stabil velstands-stigning for hele befolkningen — som netop i tiden siden 1958 og måske specielt i 1961.

Men hvordan har regeringen så forvaltet og udnyttet disse særdeles gunstige mulig-heder? Vel er levestandarden for den største del af den danske befolkning blevet forbedret; forbrug, produktion, eksport og investering er forøget, men opsparingen er ikke vokset i samme takt; den er sakket agterud for forbruget, hvilket jeg ved en tidligere lejlighed har fortalt den højtærede statsminister, og jeg vil minde om det igen i dag. Den højtærede statsminister har gentaget, at aldrig har den private opspar-ing eller opsparingen i det hele taget været så stor her i landet, som den er i dag, men det afgørende må være en sammen-ligning mellem opsparing og forbrug og investering.

Blandt andet derfor er vor balance over for udlandet blevet svækket, og det i en tid, hvor det mere end nogen sinde ville have været ønskeligt, ja, man kan sige

[Iver Poulsen.]

påkrævet, at den var blevet styrket. Det er beskæmmende, at regeringens politik har forhindret en udnyttelse herhjemme af de bedste muligheder for at øge den private opsparing, som vi vel nogen sinde har haft.

En anden medvirkende årsag til, at vor balance over for udlandet er blevet svækket, er den længelidende, som fandt sted i 1960, og som kulminerede i den længalskab, som vi oplevede i foråret 1961, hvor vi tildelte hinanden forøgede pengeindkomster langt ud over, hvad der var og er vilje til at inddække gennem en forøget produktion. Dengang sad regeringen sløv og apatisk hen uden mod til at foretage sig andet end, hvad fagforeningerne dikterede. Meget ville have set anderledes og bedre ud i dag, om regeringen da — for at tale i det kulturministerielle sprog, som jeg går ud fra regeringen ynder og forstår — havde taget nogle virkelig dybe indåndinger og fattet mod til at advare befolkningen mod de følger af galskaben, som nu må betales så dyrt, for det bliver en dyr omgang, dette her. Selv den daværende radikale økonomiminister turde ikke tale så meget som ét orienterende eller advarende ord om galskabens indlysende følger, som vi nu oplever dem, skønt tiden netop da havde været til en orientering af befolkningen om nødvendigheden af at vise mådehold og nødvendigheden af en ordning af økonomien.

Der er af regeringen blevet begået store forsømmelser mod de gode ydre muligheder, som Danmark har haft i de sidste 4 år for at udruste sig til den hårde konkurrence, som vi vil blive udsat for i den kommende tid, og det hvad enten Danmark tilslutter sig det europæiske fællesmarked eller holder sig udenfor. At det er noget, vi kan betale os fra, er ikke tilfældet, det er ikke noget, skatteyderne kan betale sig fra ved at fylde statskassen med en halv eller en hel milliard kroner. Så vidt jeg kan se, er forholdet det, at enten har regeringen ønsket at fremkalde en inflation, eller også har den manglet mod til at bremse den op. Hvad bliver der ellers af de regeringsforslag, som her skulle gribe om ondets rod?

Den økonomiske årsberetning peger ikke alene på alvorlige fejl i den førte økonomiske

politik, men den viser også vejen ud af det økonomiske uføre, landet er kommet i. Det siges således, at efterspørgselspresset må standses, da vi ellers må forudse, at dette pres vil medføre fortsatte pris- og lønstigninger og disse igen en importstigning langt ud over, hvad den løbende valuta-indtjening kan finansiere. Dette burde regeringen naturligvis have indset for længst og handlet derefter ved at standse den offentlige pengeudpumpning og ved at have givet den private opsparing berettigede og anstændige kår. Måske havde regeringen håbet, at de allerede gennemførte afgiftsforhøjelser på benzin, øl, vin og spiritus og post- og jernbanetakster ville have været tilstrækkeligt til at dæmpe det alt for voldsomme indenlandske efterspørgselspres, indtil den samlede opkrævning af de direkte og indirekte skatter hen på sommeren ville andrage yderligere betydelige millionbeløb og derfor virke neddæmpende på efterspørgselspresset; men de skattelovsforslag, som regeringen i dag har fremsat, viser, at regeringen er klar over, at den neddæmpning af efterspørgselspresset, den omtalte stigning i skatteopkrævningen i løbet af sommeren formodes at ville medføre, kun bliver af kort varighed, da vi allerede fra efteråret må regne med yderligere prisstigninger og nye dyrtidstillæg og, som den økonomiske årsoversigt også siger lige ud, fortsat længelidning.

Det er ubegribeligt, at regeringen ikke ud fra den økonomiske udvikling, vi har oplevet, og som den selv har hovedansvaret for, vil indse, at vi ikke fortsat kan køre med det nuværende pristalssystem, men må finde frem til et pristal, som registrerer og afpasser vore indtægter efter vor flid og vor velstand, det vil sige efter vor produktion og efter vor eksportindtægt. Ifølge årsberetningen er det næppe sandsynligt, at de vilkår, som vor produktion og økonomi har i dag, vil blive gunstigere frem i tiden. Derfor er det livsvigtigt, at vi udnytter disse gunstige muligheder. Det stærke indenlandske efterspørgselspres og den manglende opsparing har hæmmet vore muligheder for at udnytte de gunstige tider for en udvidelse af vor eksportproduktion, som er den nødvendige forudsætning for yderligere økonomisk fremgang.

Vore vanskeligheder er selvskabte og

[Iver Poulsen.]

beror på, at eksportvirksomhederne ikke har kunnet skaffe den nødvendige arbejdskraft og ikke har kunnet skaffe den nødvendige kapital eller har manglet den kapital, som er nødvendig for at give dem finansiell styrke til at opdyrke nye eksportmarkeder. Vejen ud af disse ulyksalige økonomiske tilstande må derfor være at bremse efterspørgselspresset, ikke ved nye skatter og afgifter, men ved at standse den stadige stigning i de offentlige udgifter og føre en skattepolitik, som opmuntrer og stimulerer opsparingen.

Det erkendes som nævnt i årsoversigten, at opsparingen har været for lille og ikke har fulgt med i forhold til forbrugets udvidelse, men hvad har regeringen så gjort for at svække efterspørgselspresset og fremme opsparingen? For mig at se altid det forkerte. Efterspørgselspresset har regeringen forøget ved den stadige stigning i de offentlige udgifter og den offentlige pengeudpumpning, og hvad opsparingen angår, har regeringen nærmest set sin opgave i at forfølge sparerne. Regeringen har ført en inflatorisk politik, som naturligvis må fragte sparerne lysten til at spare op, for når sparerne ustandselig må se værdien af deres opsparing forringet gennem voldsomme prisstigninger, som de ingen dækning får for, mister de naturligvis lysten til at lægge noget til side og skynder sig at købe for pengene, så længe pengene endnu har en værdi. Og dernæst har regeringen flittigt bestræbt sig for at forringe opsparingsmuligheden for den private opsparing gennem en indtægtsudjævrende og en formuekonfiskerende skattepolitik.

En stabil økonomisk fremgang herhjemme kræver simpelt hen, som det også er nævnt i den økonomiske oversigt, for det første en øget opsparing, og her siger vi naturligvis en øget privat opsparing, og for det andet en begrænsning af de offentlige udgifter; men for at opsparingen kan blive tilstrækkelig, må den naturligvis have bedre kår, end den har i dag. Opsparingen må opmuntres ved meget store skattelettelser for den del af opsparingen, der underkaster sig en vis binding eller investeres i produktionsapparatet, og naturligvis må den tåbelige og opsparingshæmmende formueskat forsvinde.

Den højtærede statsminister berørte, som jeg også har sagt, opsparingen, og det fremgik ganske klart, som det også er nævnt tidligere af statsministeren, at vel skal vi have en opsparing i gang her i landet, men den private opsparing må ikke konkurrere med den offentlige opsparing. Den offentlige opsparing skal være nr. 1. Vi fra vor side mener, at den private opsparing skal være nr. 1, og at det er en pligt at tildele den private opsparing sådanne kår, at den virkelig kan have mulighed for at udfolde sig.

Hvad efterspørgselspresset angår, bør det svækkes gennem en nedsættelse af det offentliges udgifter og pengeudpumpningen. Vi har jo flere gange her i tinget hørt, at det offentliges udgifter ikke kan nedsættes, og at vi tværtimod må indstille os på en stadig stigning i de offentlige udgifter. Den højtærede statsminister sagde i dag, at de offentlige udgifter jo ikke kunne nedsættes, hvis man skulle imødekomme folks ønsker om både det ene og det andet. Hertil mener jeg kun der er at sige, at man skal ikke efterkomme befolkningens ønsker, hvis de går ud over, hvad vi har råd til, ud over, hvad vi kan skaffe gennem vor produktion og vor eksportindtægt, for så nærmer vi os meget hurtigt fallitten. Der må kunne siges nej til ønsker, der ikke er råd til.

I dag har regeringen fremsat et skatteforslag, som jeg ikke skal gå ind på, for det kommer jo til behandling i næste uge. Jeg har lige kigget det igennem; det er jo kun et par timer siden, vi fik det, og jeg må rigtignok sige, at det forekommer mig at være en skrap kur, regeringen her tillader sig at foreslå befolkningen udsat for som betaling for regeringens forfejlede politik. Selve forslaget enkeltheder vil vi naturligvis komme ind på, når forslaget kommer til behandling i næste uge.

Det, vi har oplevet, er, at først medvirker regeringen meget aktivt til at presse pengeindkomsterne op langt over, hvad der er dækning for i vor produktionsfremgang, og så kommer den lige bagefter og kræver pengene og mere end det tilbage igen gennem øgede skatter og afgifter og voldsomme prisstigninger, som sætter yderligere fart i den ødelæggende løn- og prisspiral. Det er, så vidt jeg kan se, en temmelig molboagtig politik, hvis regeringens mål da ikke er at øge inflationen. Er det tilfældet, bliver alle

[Iver Poulsen.]

lige fattige ret hurtigt, og så passer det jo, hvad Churchill engang sagde, at hvis socialisterne får magt, som de har agt, så bliver det statsmagtens fornemste opgave at fordele fattigdommen, for så bliver der simpelt hen ikke andet at fordele.

Statsministeren (Kampmann): Jeg kunne måske begynde med et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Iver Poulsen. Hvad mener det ærede medlem med, at vi bliver fattigere? Har der nogen sinde været en økonomisk vækst her i landet som i de senere år? Hvad mener det ærede medlem i øvrigt med, at vi tager det hele fra befolkningen igen og mere til? Hvad er det for postulater? Jeg har indtryk af, at det ærede medlem havde læst den økonomiske årsoversigt. Der var i hvert fald mange citater. Mon det ærede medlem ikke skulle prøve på at læse den en gang til, for der er en ganske nøje redegørelse for, hvad der er sket i 1961, hvor fremgangen har været, og hvor der er problemer; det har vi lagt frem.

Jeg havde gerne set, som flere af de ærede ordførere har været inde på, at vi havde kunnet omdele den økonomiske årsoversigt i dag. Jeg synes, det er en udmærket oversigt. Den fortæller ganske klart, hvad der er sket, og vi har jo også set under debatten, at der, bortset fra det ærede medlem hr. Iver Poulsen, ikke har været stor uenighed om, hvad der rent faktisk har fundet sted. Det er jo et stort fremskridt, når man tænker tilbage på tidligere drøftelser, hvor man ofte var meget uenig om, hvad der i det hele taget var hændt.

Det er anført igen, at udskrivningslovsforslaget kommer for sent, og at den økonomiske årsoversigt kommer for sent. Må jeg sige, at det er svært, fordi man simpelt hen ikke har de tal, som den skal bygges op over, før vi kommer ind i februar måned, at få den færdig meget før. Kalenderåret skal jo gå, før man kan gøre det op, og så går der en to måneders tid, før man har tilstrækkeligt med tal, som man kan bygge beskrivelsen op på. Men jeg tror, at økonomiministeren er enig med mig i, at man naturligvis vil gøre, hvad man kan for at få den hurtigt frem. Kan man ikke nå at trykke det hele, kan vi godt overveje, om der er

mulighed for, at folketingets medlemmer får korrekturksemplarer i hvert fald af de mest afgørende afsnit, ligesom de ærede ordførere har fået.

Jeg kan stadig væk ikke erkende, at udskrivningslovsforslaget er kommet for sent. Jeg kan heller ikke erkende, at der er så store ændringer i forslaget, at det kan være vanskeligt at færdigbehandle. De ting, der foreslås ændret i udskrivningsloven, er ret klare og enkle. Det er også ting, vi har drøftet før. Men der er naturligvis det problem — det er korrekt — at man kan ikke gennemføre udskrivningsloven med væsentlige nedsættelser, uden at man har sikkerhed for at få dækket disse nedsættelser ind. Jeg har forstået, at de ærede ordførere var imod, at vi forøger overskuddet, men jeg går ud fra, at de ærede ordførere ikke vil være med til ligefrem at skulle forringe statsfinanserne i den nuværende situation, og derfor må vi, hvis udskrivningsloven skal gennemføres selvstændigt, have sikkerhed for at få dækning for provenutabet.

Jeg skal ikke give mig i diskussion om, hvorvidt vi har inflation eller ej; det er, som det ærede medlem hr. Poul Møller sagde, flintrende ligegyldigt, hvad man kalder det. Jeg er ikke gået uden om, at vi har haft en ret væsentlig prisstigning og også en større prisstigning, end vi har haft i de foregående år; det er jo netop dette med priserne og valutaen, der er vort problem.

Må jeg sige om udskrivningsloven i øvrigt, som vi jo skal drøfte i næste uge — og dér tror jeg ikke jeg tager ordet, jeg må hellere sige det i dag — at med hensyn til den stærke påpegning, det ærede medlem hr. Henry Christensen og også det ærede medlem hr. Poul Møller var inde på, af, at det at gå fra 18 000 til 20 000 kr. var ingenting, det var blot en ajourføring, dér synes jeg man lader sig binde for meget af det punkt, hvor proportionalskatten holder op, for rent faktisk vil man se, hvis man studerer bemærkningerne — hvilket jeg kan anbefale; man har naturligvis ikke haft tid til det endnu — at der er tale om væsentlige skattenedsættelser for skattepligtige indkomster på 20 000 kr., på 25 000 kr. og også på 30 000 kr. 30 000 kr. i skattepligtig indkomst svarer vel til en indkomst på op imod 45 000 kr., og derfor er den argumentation, at man ikke har givet

[Statsministeren.]

skattenedsættelse til folk, der godt kunne spare noget mere, ikke korrekt. Jeg kan godt sige, at ikke så få i mit parti har været betænkelige ved skattenedsættelser af denne størrelse. Man kan nemlig ikke, som jeg forstod det ærede medlem hr. Henry Christensen var inde på, uden videre flytte 20 000 kr.s grænsen længere op uden at pille ved skalaen derudover, for man kan jo ikke have et spring fra 21 pct. eller 24 pct. — det er i og for sig ligegyldigt — op til 70 eller 75 pct.

Der er altså her et problem, som man må drøfte og prøve at finde ud af i udvalget, men det er et skatteteknisk problem, der ikke kan løses uden videre. Dertil kommer, og det synes jeg ikke man skal glemme, at folk med mellem 12 000 og 16 000 kr. i skattepligtig indtægt, da deres faktiske indtægt ligger mellem 15 000 kr. og nogle og tyve tusind kroner, også har en mulighed for at foretage opsparing. Og der er dog så få høje indkomster, at det ikke er dér, der først og fremmest skal sættes ind, for når man kommer op over 50 000 kr. i skattepligtig indkomst, så nærmer man sig de 100 000 kr. i faktisk indkomst, og så er der ingen grund til at give skattenedsættelse for øget opsparing, for så har de pågældende nok at spare op af.

Der blev nævnt problemet med, at vi foreslår merindtægtsfradraget ophævet. Jeg forstår, at der trods alt er en vis tilslutning til måske at få det ophævet. Det, der har vakt bekymring bl. a. i det radikale parti, var, at man ville ophæve det pludseligt, nu da folk havde en forventning om, at det skulle gælde i år. Det ærede medlem hr. Henry Christensen siger, at det kan man da ikke ophæve, for derigennem hindrer man jo folk i at øge indtægten. Jeg gør opmærksom på, at jeg har aldrig været tilhænger af det merindkomstfradrag; det gav jeg også udtryk for, da vi gennemførte det. Jeg gør også opmærksom på, at det kunne have en vis idé, dengang kun få, altså 10 pct. af befolkningen el. lign., havde en stor merindkomst, men når man når hen til, at praktisk taget alle skatteydere, op til 90 pct., har en merindkomst, så er det en meget besværlig måde at beregne deres skat på; det er lettere, som vi foreslår, at ophæve merindkomstfradraget og

så nedsætte de 24 pct. til 21, hvorved man får en meget lav marginalprocent, og det betyder voldsomt for folks lyst til at øge indtægten. Vi er altså ikke uenige i udgangspunktet, men har fremhævet, at det kan gøres på anden måde end over merindtægtsfradraget. Så vil jeg i øvrigt gerne fremhæve, at der var engang noget, der hed VK-planen; jeg ved ikke, om det ærede medlem hr. Henry Christensen erindrer den, VK-planen. Deri foreslog man jo merindtægtsfradraget ophævet på én gang, og man brugte ganske jævnt og rigeligt de penge, man fik dér, til at foreslå skattenedsættelser, som man var meget glad for, så jeg ved ikke, hvorfor vi skal kritiseres så hårdt for, at vi er inde på samme tankegang.

Må jeg så gå over til at prøve at uddrage nogle konklusioner af det, jeg har siddet og hørt. Jeg vil ikke sige, at vi har fået tilslutning til omsætningsafgiften, men jeg mener at kunne udtale, at ingen af de ærede ordførere gik imod forbrugsafgifterne. Jeg måtte nærmest forstå det ærede medlem hr. Henry Christensen på den måde, at man gik ind for dem. Der er fra mange sider rejst spørgsmål om, hvorvidt bestemmelserne skal udformes på den måde, som forslaget nu bærer præg af, om afgifterne skal opkræves i detalleddet, eller om skatten skal tages i engrosleddet.

Jeg gør opmærksom på, at dette har været drøftet meget indgående, både i regeringen og inden for de to regeringspartier. Jeg gør opmærksom på, at der også dér har været ikke så lidt stemning for at vælge engrosleddet, men jeg tror, det er gået mange af tilhængerne af at lægge det i engrosleddet på samme måde, som det er gået mig selv — jeg har også været tilhænger af det, da jeg begyndte at arbejde med disse ting — at jo mere man arbejder sig ned i tingene, jo mere man overvejer fordele og ulemper ved de to former, des mere når man til, at detalleddet nok er det bedste, og jeg adværer i hvert fald imod, at man ud fra begrundelsen øget administration el. lign. vil vælge engrosleddet, for det er ikke ganske korrekt. I engrosleddet kræves der også en væsentlig administration. Der er nok færre virksomheder, men de færre virksomheder skal kontrolleres meget mere, hvortil kommer,

[Statsministeren.]

at muligheden for at unddrage sig beskatningen er betydelig større i engrosleddet end i detaileddet, og det kan vel heller ikke være uden betydning, at man i de fleste af de lande, der har et system af denne art, har valgt detaileddet. Der må være gode argumenter for, at man har gjort sådan ikke alene i Sverige og Norge, men også i Schweiz og en række andre lande, og derfor beder jeg om, at man, når man nu drøfter det i udvalget og får alle oplysningerne frem, ikke for tidligt binder sig til engrosleddet og går imod forslaget. Jeg håber ikke, at mulighederne for forhandling skal bryde på dette punkt.

Derimod lod det jo til, at spørgsmålet om overskud på statsbudgettet var sværere at komme igennem med. Må jeg først sige, at naturligvis må man have lov til at vurdere — det må oppositionen også — skønnet over udgifts- og indtægtsstigninger. Det er nu gjort meget realistisk op, og hvorfor skulle man ikke prøve at gøre det meget realistisk op? Når man påpeger, at der i foregående år en gang imellem har været et større overskud, når man gjorde op, skyldes det i nogen grad, at man i de år, år for år, har haft en stærkere stigning i den økonomiske aktivitet, noget stærkere end man havde turdet regne med, og derved er der kommet noget mere ind.

Må jeg have lov til at takke særlig det ærede medlem hr. Henry Christensen, fordi vi i dag vel nok for første gang fra tingets talerstol har fået — jeg hørte på det med stor glæde — jeg vil ikke sige en indrømmelse, for jeg vil nødvendigvis være polemisk, men udtryk fra partiet venstres side for, at man går ind for balance også på kasseregnskabet. Det har jo taget en halv snes år, men nu er vi altså nået derhen, og jeg synes, det er godt. Så er spørgsmålet, hvor længe det skal vare, før vi kommer det næste skridt: at man også erkender, at der skal være et overskud derudover i bestemte situationer.

Må jeg for det første sige — ja, nu fik både det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Poul Møller udnyttet hele deres taletid og måtte derfor afslutte, om jeg så må sige, lidt kort — men jeg synes, der manglede en konklusion hos begge de ærede ordførere, for når de nævner, at man ikke skal have et overskud, så må de jo på

anden måde anvise, hvor effektivt det, som vi kan nå frem til at blive enige om, kan blive, og særlig vil jeg spørge de ærede ordførere: hvordan kommer man frem til den rentesænkende virkning, hvis man ikke får et overskud anvendt, som jeg nævnte, til gennem køb af obligationer at hæve kurserne og dermed sænke renten? Det er noget meget afgørende, og det er noget, der haster; det er noget, vi skal have med det samme.

Men mon der ikke er en mulighed for, at vi alligevel også kunne klare det med overskuddet? Det hænger sammen med det med vurderingen. Hvis vi nu kunne nå derhen, at man imødekom regeringen med hensyn til at få et overskud, så kunne vi, hvis det efter et års forløb viser sig, at det bliver større end ventet, eller hvis man i det hele taget synes, man vil begynde at bruge det, til den tid drøfte, om vi ville bruge det til skattnedsættelser. Mon det ikke var mere praktisk at begynde med overskuddet, rette situationen op og så komme med skattnedsættelsen end at gå den anden vej og begynde med skattnedsættelsen? Skulle der ikke her være mulighed for at forhandle sig til rette, også for at se virkningen af det? I øvrigt er det en sund måde at optræde på; sådan er der mange mennesker, der gør i det private liv, bare ikke nok.

Så var der det med opsparing på statsbudgettet. Det er rigtigt, at vi gerne vil drøfte det. Det ærede medlem hr. Henry Christensen fulgte i sin herres spor og fik jo også nævnt ministeren for kulturelle anliggender. Jeg ved egentlig ikke, hvad ministeren for kulturelle anliggender har gjort partiet venstre. Det kan da ikke være, fordi partiet venstre ikke interesserer sig for kultur, at man altid er ude efter minister Bomholt. At det særlig sker, når han ikke er her, er uheldigt. Men er der så stærke udgiftsstigninger på det område? Hvis man gennemgår den økonomiske årsoversigt, ser man, at det er jo ikke dér, det ligger.

Dernæst skal jeg gå ind på et par af de punkter, de ærede medlemmer nævnte, for vi må jo prøve, om vi kan nærme os en vis præcisering af standpunkterne. Man nævnte pristallet; det ærede medlem hr. Iver Poulsen var også stærkt inde på dette og gav — jeg kan måske udtrykke det sådan, jeg

[Statsministeren.]

håber, det kan gå — en populærvidenskabelig fremstilling. Se, det er jo ikke pristallet og pristalsmekanikken, der er skyld i lønstigningerne; det tror jeg da alle ved. Det viser sig jo også, når man analyserer, hvor meget lønningerne er steget; så ser man, at de pristalsreguleringer, der har fundet sted — det er rigtigt — kun udgør en mindre part af lønstigningen, vel 30-35 pct.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen og jeg har diskuteret disse ting nogle gange. Vi må gå ud fra — det er det, der er det afgørende — at lønnen også på kortere sigt påvirkes stærkt af udbud og efterspørgsel, og en væsentlig baggrund for at gribe ind i dag — det har jeg også forstået at det ærede medlem mente — er de lønforhøjelser, som finder sted uden pristalsregulering og ved overenskomst. Og hvad skyldes de lønforhøjelser? De skyldes det efterspørgselspres, der er omtalt i den økonomiske årsoversigt, og som vi med regeringens forslag kommer til livs. Hvordan vil det ærede medlem komme de ting til livs? Det er det, der er det afgørende. Har det ærede medlem ikke en fornemmelse af, at hvis man griber ind over for pristalsreguleringen, men ikke over for efterspørgselspresset, skal lønnen nok stige så meget mere? Regeringens forslag derimod griber ind ved ondets rod. Så kan man for min skyld godt diskutere det om pristallet én gang til. I dette tilfælde virker forslaget jo ganske neutralt på pristallet. Det, som pristallet stiger med som følge af omsætningsafgiften, falder det med som følge af skattenedsættelsen. Der sættes altså ikke en mekanisme i gang, som man taler om.

Både det ærede medlem hr. Henry Christensen og det ærede medlem hr. Poul Møller var jo inde på, at man skulle inddrage boligproblemerne under drøftelsen her, og hvorfor skulle jeg sige nej til det? Men det var naturligvis rart — det behøver ikke at være i dag — at få præciseret lidt mere, hvad man tænker på. Det ærede medlem hr. Poul Møller siger, at det gælder om at få en bedre udnyttelse af den gamle boligmasse. Det synes jeg lyder uhyre fornuftigt, men jeg vil altså spørge: hvordan er det, det skal ske? Hvis det ærede medlem vil antyde noget af det dér, er det lettere

at forhandle om det. Men jeg afviser altså ikke på forhånd at drøfte også disse ting.

Endelig var man — særlig det ærede medlem hr. Iver Poulsen — lidt inde på at diskutere hændelserne de sidste år. Det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde det på den måde, at det ærede medlem ikke skuede tilbage — det synes jeg er meget positivt — men prøvede at skue frem, og det ærede medlem sagde: vi må have fat på indkomstfastsættelsen. Jeg er glad for, at det ærede medlem sagde indkomstfastsættelsen; det viser, at det ærede medlem anskuer problemet som helhed. Men hvad er det, det ærede medlem vil? Hvis vi nu skal prøve at nærme os hinanden, må vi jo prøve at få klaret tankerne, for indkomstfastsættelse det betyder altså, at på alle de punkter, hvor indkomsterne er steget stærkt, dér skal man på en eller anden måde gribe ind. Det fremgår jo af den økonomiske årsoversigt, selv om man ikke helt mener at kunne dokumentere det, at der har fundet en stigning sted af avancerne, også en stigning af procenterne, og det er jo netop tilfældet: akkurat på samme måde som med lønningerne, så også med avancerne. Når der er dette efterspørgselspres, er der ikke samme omhu med omkostningerne og fastsættelsen af priserne; folk køber også i konkurrence, og så stiger også avancerne; hvordan har det ærede medlem tænkt sig at man skal gribe ind heroverfor? Eller kunne det ærede medlem tænke sig at indrømme, at netop ved at formindske efterspørgselspresset griber man ind også heroverfor?

Endelig nævnte det ærede medlem den økonomiske samordning, og det er jeg glad for. Regeringen ser meget gerne, at dens forslag om økonomisk samordning bliver gennemført i forbindelse med disse ting. Jeg forstår udmærket — som det ærede medlem var inde på — at det er ikke nok, men det ærede medlem kan vel i og for sig ikke argumentere for, at et forslag om økonomisk samordning skulle svække bestrebelse. Det må da altid bidrage noget — som det ærede medlem hr. Iver Poulsen var inde på — netop give forøget opsparring.

Jeg takker i øvrigt for den forhandlingsvilje, der blev lagt for dagen af de ærede ordførere. Dog havde det ærede medlem

[Statsministeren.]

hr. Poul Møller ligesom en bemærkning om, at der var punkter, man ikke kunne give sig på. Jeg gør opmærksom på, at skal vi forhandle og nå et resultat, må vi give os lidt over for hinanden.

Ordføreren for forespørgerne (Henry Christensen): Jeg tror, jeg har lov at sige, at den højtærede statsminister ikke på nuværende tidspunkt, i hvert fald ikke i eftermiddag, har forsøgt at gøre forhandlingerne vanskeligere, end de ifølge sagens natur er. Om de så ifølge sagens natur vil vise sig at være for vanskelige, vil den efterfølgende tid vise. Men at statsministeren har bestræbt sig på at, skal vi sige mildne modsætninger, må vistnok erkendes.

Statsministeren sagde bl. a., at det var muligt, at man måtte overveje sammenhængen i behandlingen af forslaget til udskrivningslov og forslaget om omsætnings-skatter, for der var jo en sammenhæng mellem de to lovforslag, og det er jeg den første til at indrømme. Der er vel endda en overordentlig nøje sammenhæng mellem de to lovforslag. Jeg har for venstres vedkommende formuleret den sammenhæng, vi mener der er, og som jo betinger, at spørgsmålet om formen for forbrugsbeskatning må være en ting, man må drøfte. Hvilken form man så i den sidste ende skal vælge, må så simpelt hen ses i kombination med reformen for indkomstskattesystemet, og dermed er det jo klart, at forslagene set ud fra vore synspunkter under alle omstændigheder har en så nøje sammenhæng, som overhovedet tænkes kan. Om det betyder, at forslagene må gennemføres på samme dag, skal jeg ikke sige noget nærmere om.

Med hensyn til selve udskrivningsloven skal jeg heller ikke gå i detaljer. Jeg sagde ikke, at der ikke var skattelettelser for indkomster, der lå over de 20 000 kr., det kan jeg også se af bemærkningerne — men jeg har jo også set det af, hvad der har været fremme i pressen — der var også gennem

sækning af skalaindkomsten skattelettelser for indkomster over 20 000 kr. Men det, jeg nævnte, var, at proportional-skattesystemet holder op ved de 20 000 kr.s skattepligtig indkomst, og dermed har vi den virkning, som er den uheldige ved proportional-skattesystemet, at vi får eksempler på, at den ved en forøget arbejdsindsats forøgede indkomst bliver hårdere beskattet end den hidtidige del af indkomsten. Det er det, der er kritikken af proportional-skatten, at den kan få disse produktionsmæssige virkninger, og det er jo grunden til, at det ikke bare er et spørgsmål om skatteskalaernes størrelse — det kommer selvfølgelig også i høj grad sagen ved — men det er i lige så høj grad spørgsmålet om, hvor højt proportional-skatten overhovedet går op, og det er vigtigt, at den af produktionsmæssige grunde kommer til at gå så højt op, som det overhovedet er gørligt.

I forbindelse med merindkomstskattesystemet vil jeg gerne videre sige, at så længe en proportional-skat ikke går højere end til de 20 000 kr., så længe er en nedslagsregel med hensyn til merindkomstskatten efter mit skøn meget ønskelig og nødvendig at bevare, i hvert fald så længe man stadig opererer med så høje skatteprocenter, som man også i udskrivningslovforslaget opererer med.

De forslag, som venstre og det konservative folkeparti tidligere har fremsat her i det høje ting, har ganske rigtigt været forslag, hvor merindkomstskattereglen ikke eksisterede, men hvor vi til gengæld havde en proportionalbeskatning, der gik væsentligt højere op og havde en væsentlig større sækning af skatteskalaerne; især det, at proportionalbeskatningen gik så langt højere op, således at merindkomsterne ikke som ellers blev ekstraordinært beskattet, var vigtigt. Det bliver de efter regeringens forslag; det er ikke bare i denne konkrete situation uheldigt, men det er principielt uheldigt, at det incitament, der har været til forøgelse af indkomsterne gennem ned-

[Henry Christensen.]
slagsreglen, opgives. Jeg tror, vi vil stå fast ved det synspunkt under de kommende forhandlinger.

Det er rigtigt, at vi har sagt, at vi er ikke imod at drøfte og i princippet medvirke til en forbrugsbeskatning til afløsning af en indkomstbeskatning. Afgørelsen af formen for en forbrugsbeskatning må imidlertid i så tilfælde vente til de efterfølgende drøftelser, og til de forhandlinger, der må finde sted i det kommende udvalg, er afsluttet. Men på forhånd vil jeg gerne sige, at vi har meget store betænkeligheder ved at gennemføre en omsætningsskat, der skal praktiseres over detaileddet. Dette må på forhånd forekomme at være en stor belastning af erhvervslivet, men alle disse ting må selvfølgelig nu nøje overvejes. En af de ting, jeg tidligere har nævnt, er jo også behovet for at få rimelig tid til at undersøge, behandle og overveje alle disse ting, når nu folketingsudvalget skal i gang dermed.

Men hvad ligger der så, siger statsministeren, af politik, der kan afbalancere udviklingen, i det, vi foreslår, hvis man ikke vil acceptere denne overbudgettering på de 400-500 mill. kr.?

Det er mig ikke bekendt, at jeg har gjort nogen afgørende indrømmelse ved at sige — der skal ikke være nogen strid mellem os af den grund — at vi vil medvirke til under de givne konjunkturforskelde at dække også statens udlånsvirksomhed igennem skatterne. Det mener jeg også vi klart har været villige til i de forløbne år under højkonjunktoren, så længe den har eksisteret, og det gjorde vi også gennem det forslag, vi i sin tid selv fremsatte her i tinget. Men hvad så, hvis vi ikke vil være med til den yderligere overbudgettering på 400-500 mill. kr., som er den størrelsesorden, man taler om? Hvad ligger der så af midler i den politik, vi foreslår?

For det første, hvad jo er erkendt også af den højtærede statsminister allerede gennem den tilsigtede balance, en forbedring på 500-600 mill. kr. for det kommende finansår sammenlignet med det finansår, der sluttede den 31. marts. Der er allerede derigennem en betydelig stramning og derigennem en betydelig forbedring. Men det, som derudover efter vor opfattelse

skal være et egnet middel til at afbalancere den økonomiske udvikling, er det, jeg pegede på måtte være en egentlig skatte-reform, altså at man brugte en forbrugsbeskatning ikke så meget til at forøge statens indtægter med som til at betale for de reformer, der må til i indkomstskattesystemet, hvis man skal stimulere tilstrækkeligt arbejdsindsats, produktionsindsats og opsparingsindsats. Sambeskatningsproblemet falder jo ind herunder, og det er dér, vi vil bruge forbrugsbeskatningen. Vi har tro til, at vi kan gennemføre sådanne reformer i indkomstskattesystemet, at det betyder en afbalancering, som vil være både aktuelt større og varigt mere værdifuld end forsøget på at vende tilbage til en overbudgetteringspolitik, som det alligevel har vist sig umuligt at holde, som regeringen i hvert fald ikke har kunnet holde i de forløbne år, hvor den har været forsøgt.

Jeg vil også gerne gøre en bemærkning yderligere til spørgsmålet om pristalsudviklingen. Det, jeg sagde herom, står også i den økonomiske årsoversigt. Der står — hvis jeg må have lov at citere —

„Fra midten af 1962 vil dog med uændrede skattesatser udgå en ret kraftig dæmpende virkning fra statens og kommunernes budgetter, idet stigningen i den direkte beskatning formentlig vil udgøre 700-800 mill. kr. Men da juli-pristallet — bl. a. som følge af opgang i skatteposten — meget vel kan udløse en ny dyrtidsregulering til efteråret, vil virkningen på efterspørgselspresset af væksten i skatteindtægterne delvis blive neutraliseret heraf.“

Mere direkte og klart kan det vel ikke siges, end det står her, og jeg finder virkelig, at statsministeren og regeringen selv burde overveje dette problem betydelig grundigere, end man øjensynlig har gjort. Hvis man nu derudover foreslår en yderligere samlet forhøjelse af beskatningen på 500-600 mill. kr., vil virkningen vel alene blive, at den virkning, der angives i årsoversigten, må forventes at blive yderligere forstærket. Vel, det kan vi se nærmere på. Det vil jeg tro i høj grad må blive de indirekte virkninger, omsætningsskatten vil få. Det er min foreløbige vurdering efter det, der til dette øjeblik er fremlagt.

Vi har jo tidligere haft et økonomisk

[Henry Christensen.]

samordningsorgan, nemlig det udvalg, der var nedsat til at behandle spørgsmålet om skatternes indregning i pristallet. Deri havde vi repræsenteret sagkundskaben, regeringen, organisationerne og folketinget, og vi var et flertal, der nåede frem til den opfattelse, at det ud fra mange grunde, bl. a. ud fra inflationsskabende grunde, var rigtigt at tage skatterne ud af pristallet. Vi kom til folketinget og foreslog, at man så måtte følge det, som de sagkyndige, som flertallet i samordningsorganet havde foreslået. Men regeringen afviste det, ville ikke være med dertil. Når vi møder de radikale medlemmer af det høje ting ude på møderne i landet, vil de godt være med, men de vil ikke være med her i tinget, og jeg tror, det er det nære samkvem med socialdemokraterne, der gør, at de somme tider mister lidt af fornuften i denne sag, når de kommer herind. Jeg kan ikke se, at den højtærede statsminister kan se bort fra virkningerne heraf. Jeg skal nøjes med igen at henvise til den økonomiske årsoversigt. Jeg kunne spørge, om man vil være med til en reform på dette område principielt. Hvis man ved en skatteforøgelse tilsigter at gennemføre en begrænsning af forbruget i den givne situation, fordi man har haft indkomster, der har presset det for højt op, kan det så principielt forsvares overhovedet at sigte mod et system, der lader disse skatter almindeligvis indgå i pristallet?

Op når statsministeren siger, at man vil afbalancere omsætningsskatterne med skattesænkningerne i udskrivningsloven, må vi først se på det. Det, der imidlertid er det afgørende, er, at derudover vil pristalsfamiliens indkomst være steget således, at skatteposten i pristallet vil stige. Derfor vil vi få en stigning på det pågældende område, og derfor synes jeg, at statsministeren her slipper lidt for let over det, som er det økonomiske problem også med hensyn til efterspørgselspresset på det pågældende område.

De øvrige punkter, den højtærede statsminister nævnte, skal jeg ikke komme nærmere ind på. Nu må der gives plads, naturligvis, for de kommende forhandlinger, og så må vi se, hvor langt regeringens forhand-

lingsvilje rækker. Vi forsøgte, da vi drøftede økonomisk politik i efteråret, at komme ind i realitetsforhandlinger. Dengang var regeringen desværre afvisende over for en virkelig forhandling med oppositionen. Jeg tror, det vil glæde oppositionen ganske overordentlig meget, hvis regeringen også har draget erfaringer af sin mislykkede optræden. Vi vil nu se, hvor langt forhandlingsviljen i realiteten strækker sig. Når vi kommer til behandlingen af enkeltforslagene, vender vi tilbage også til en lang række af detailproblemerne.

Axel Kristensen: Jeg vil gerne begynde med at takke den højtærede statsminister, fordi han i dag lagde så stærk vægt på tilbud og efterspørgsel. Det gjorde jeg i går, da der var tale om jord. Jeg er glad for denne tilslutning til de synspunkter, jeg gav udtryk for i går om, at hvis man vil begrænse prisstigninger og lønstigninger, bliver det et spørgsmål om tilbud og efterspørgsel. Men så kommer rigtignok det spørgsmål: hvorfor er tilbuddet for lille, og er der nogen mulighed for i øjeblikket at forøge udbuddet af arbejdskraft væsentligt?

Da vi for ikke så længe siden drøftede boligspørgsmål, lagde den højtærede boligminister stærk vægt på, at det ikke var muligt at forøge byggeriets mængde, fordi der ikke var arbejdskraft til det. Nu er forholdet jo det, at det, der hedder boligbyggeri, sammenlagt med fremstillingen af de materialer, der bruges, dækker 20-25 pct. af såvel produktion som beskæftigelse herhjemme, så det er et stort felt. Men der er i høj grad monopol på, hvem der må udføre arbejdet, og det vil altså sige, at hvis man for år tilbage ikke har fået uddannet nok af murer-, elektriker- og snedkerlærlinge o. s. v., kan man ikke fremskaffe den arbejdskraft, der skal til for at klare bolig-mangelen og for at klare de ombygninger og nybygninger, der skal til inden for erhvervslivet. Der bliver altså her tale om underforsyning, selv om der måske er overforsyning andre steder. Det vil igen sige, at her er der et felt, hvor håndværkerne er i stand til at sætte deres ydelser ned og deres lønninger op. Man kan konstatere en betydelig forskel i arbejdsydelse og arbejds-lønninger inden for boligbyggeriet i de forskel-

[Axel Kristensen.]

lige dele af landet. Jeg havde i fjor lejlighed til at se det på Bornholm, hvor man havde større arbejdsydelse og væsentlig lavere for-tjeneste, end man opnår i København, fordi forholdene er så forskellige.

Spørgsmålet bliver derfor, om det ikke vil være rimeligt, at den højtærede statsminister optager forhandlinger med arbejds-markedets parter om at skabe en langt større frihed på dette område. Det skal være, inden overenskomstforhandlingerne kommer, for kommer man først ind i disse vanskelige lønforhandlinger, drukner sådanne principielle spørgsmål. Det ville være ønskeligt, om statsministeren ville tage et initiativ til at bringe parterne sammen om at skabe det, jeg gerne vil kalde „fri arbejdsret“ her i landet. Man kunne f. eks. ved overens-komst bestemme, hvor meget man skulle give en arbejder for at mure 1 000 mursten op, men det skulle ikke fastslås, at han skulle være faglært for at få lov til at gøre det. Hvis det var sådan, at andre kunne gå hen og gøre det, hvis der var for få fag-lærte, ville det være en uhyre gevinst for os i den nuværende situation. Forholdet er nemlig det, at der ikke er nogen begrænset produktionsevne; det afhænger ganske af, hvilket værktøj man bruger.

I den nuværende situation har bygge-fagene kunnet hæve lønniveauet væsentligt over andre arbejdergruppers indtægter, selv om der ganske vist også har været en vis mangel på arbejdskraft på andre områder. Resultatet er blevet, at boligerne er blevet så dyre, at vi her må sidde og bevilge tilskud til huslejerne, for at almindelige arbejdere kan leje en lejlighed. Det ville kunne ændres, hvis det var sådan, at de, jeg har ikke noget imod at bruge ordet „lavt løn-nede“ — de er i hvert fald lavt lønnede i forhold til bygningshåndværkerne — kunne sige: der er for få murere, og der er for få snedkere, så nu går vi hen og laver dette arbejde. Der er nemlig ikke mindste tvivl om, at en masse af det arbejde, der udføres af faglærte, også kan udføres af ufaglærte, fordi brugen af maskiner og andre forhold har gjort det muligt at udføre den slags arbejde på en helt anden måde end før. Så ville vi få bygget flere boliger, vi ville få bygget de skoler, vi står og mangler, og

vi ville få udført en masse mere arbejde end nu.

Hertil kommer det meget væsentlige, at man jo ikke rationaliserer, så længe man kan få billig arbejdskraft. Ønsket om at bruge en rationel maskine er betinget af, hvad man skal give for at få mere primitive arbejdsmidler betjent. Hvis derfor de lavt lønnede arbejdergrupper kunne gå hen og få andel i de højere lønninger, således at der ikke skete den lønglidning og den løn-inflation, vi har nu, ville de med anvendelse af maskiner og nye redskaber kunne producere mere, end der nu produceres. Leve-foden ville dermed blive højere, og vi ville få helt andre muligheder for produktion, end vi har nu.

Jeg mener, at her er der en helt afgørende faktor. Ingen af os ønsker, at vi skal tilbage til den tid, da vi havde arbejdsløsheden til at regulere, at der ingen lønglidning fandt sted. Men hvis man ikke ønsker disse forhold tilbage, må det være afgørende, at folk får fri ret til at gå hen og udføre det arbejde, der er behov for — og ikke til en lavere løn, end de faglærte får. Det er meget muligt, at danske arbejdsgivere har begået fejl på dette område, når der har været tale om at anvende ufaglærte i stedet for fag-lærte, idet de har ment, at så skulle det være til en lavere løn. Det er ikke det, jeg taler for. Arbejdet må godt koste det samme pr. 1 000 sten, som hvis det blev udført af faglærte. Vi ville på den måde få et meget jævner løn- og beskæftigelses-niveau, vi ville få udført mere nyttigt ar-bejde i stedet for unyttigt, og meget arbejde, der i dag ikke er rationelt, fordi man har adgang til billig arbejdskraft, ville blive ratio-naliseret, så produktionen steg.

Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede statsminister, om han dog ikke kunne tænke sig at tage et initiativ til, at arbejdsmarke-dets parter klarede dette uden for en over-enskomstsituation. I en overenskomstsitu-ation drukner det nemlig; dér kommer man aldrig videre. Jeg tror, det ville gavne vor stilling, også når vi nu antagelig om ret kort tid går ind i fællesmarkedet, hvor vi skal omstille til masseproduktion. Det vil da være uhyre væsentligt, at vi ikke er bundet til en gruppeinddeling af arbejds-kraften på basis af forhold, der tidligere har

[Axel Kristensen.]

hersket, men kan tilpasse os de nye forhold. Jeg vil være glad, hvis den højtærede statsminister vil sige noget om dette.

Poul Møller: Den højtærede statsminister vender som forbryderen tilbage til åstedet og taler hele tiden om, at regeringens lovforslag jo egentlig ikke er kommet så forfærdelig sent, og at vi tit har haft dem på et lige så sent tidspunkt. Men tidligere har der ikke, højtærede statsminister, været så lidt tid til at behandle dem, og det er ikke tidligere sket, at vi i god tid har vidst, at vi her i det høje ting ville være uarbejdsdygtige i en uge i slutningen af marts måned; det måtte naturligt medføre, at vi måtte have arbejdsstoffet noget tidligere, for så vidt lovforslagene da skulle gennemføres inden den 1. april. Det er ikke urigtigt, at der kun er én dag til udvalgsarbejdet for hele dette lovkompleks, hvis det virkelig skulle være færdigt den 1. april, og jeg forstår, at den højtærede statsminister stadig håber, at udskrivningsloven i hvert fald er vedtaget inden den 1. april . . . (*Statsministeren* [Kampmann]: Det skal den være!). Det skal den være, siger den højtærede statsminister; ja, jeg ved ikke, hvordan den højtærede statsminister vil klare det på én dag, men der er kun én dag til det.

Alle de forskellige problemer i forslagene skal jeg slet ikke tage stilling til, de kommer til drøftelse. Jeg skal kun sige, at min gruppe naturligvis ikke kan acceptere, at merindkomstradraget skal falde bort. Det kan vi ikke allerede af den grund, at mange mennesker har indtjent i 1961 i tillid til den samme beskatning for indtægtsstigninger. Den højtærede finansminister har da også allerede i efteråret offentligt udtalt, at der ikke ville ske nogen forringelse på dette område for de mennesker, der har haft indtægtsstigninger. Derfor byder almindelig anstændighed, at man ikke nu 3 måneder efter kalenderårets og regnskabsårets afslutning forandrer reglerne for beskatning af indkomststigninger.

Den højtærede statsminister var overordentlig interesseret i spørgsmålet om, hvad vi ville gøre, hvis vi ikke ville acceptere et statsoverskud. Nu ville det jo være en hård kost for det høje ting, om

jeg skulle gentage den tale, jeg holdt tidligere, en ualmindelig hård kost. Jeg vil derfor kun sige, at vi mener, at den private opsparing ledet ind i pengeinstitutterne har samme virkning som den offentlige opsparing, der bruges til køb af obligationer, hvorved pengene også kommer ind i pengeinstitutterne. Det er den høje regerings forslag, at pengene over de offentlige finanser skal ind i pengeinstitutterne, medens vi foreslår, at de direkte fra borgerne skal ledes ind i pengeinstitutterne gennem tilskyndelse til privat opsparing. Det vil blive frivilligt og vil ikke betyde, at staten får større og større mulighed for at dirigere indkomsterne og måske forgriber sig på det, der skulle være anvendt til køb af obligationer, og i stedet for bruger det til nye statsudgifter.

Så siger den højtærede statsminister, at vi først må tage dette overskud og så måske, hvis det viser sig at være for stort, til næste år gennemføre skattelettelser. Det er jo en melodi, vi har hørt før, så den forskrækker os ærlig talt. Vi kan huske, at den højtærede finansminister, da han i efteråret fremsatte forslagene om spiritus-, øl- og benzinafgifterne, sagde, at forudsætningen for, at vi kunne få skattelettelser til foråret, var, at vi vedtog disse spiritus-, øl- og benzinafgifter, så kunne man senere vende tilbage til spørgsmålet om skattemæssige lettelse. Regeringen fik jo takket være det ærede medlem hr. Hans Schmidt sin vilje og fik gennemføre disse forhøjelser og foreslår nu her i foråret en yderligere forhøjelse af statsindtægterne med 600 mill. kr. lagt oven i den automatiske stigning i statsindtægterne på 1 300-1 400 mill. kr., der sker i kraft af den bestående lovgivning. Det ville være at købe katten i sækken, så derfor tror jeg ikke, det er noget, der vil være tilrådeligt for oppositionen, som er modstander af statsoverskudspolitikken.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvad vi vil på boligpolitikens område, ved den højtærede statsminister fuldt vel, hvad vi vil. Der har været en forespørgselsdebat her i tinget i januar måned, hvor det ærede medlem hr. Thestrup redegjorde meget nøje for de konservatives synspunkter, og hvor den højtærede boligminister, så vidt jeg erindrer, erklærede sig villig til at tage

[Poul Møller.]

skridt til en bedre udnyttelse af den gamle boligmasse, ikke mindst gennem tilpasning af lejeniveauerne mellem det nye og det gamle boligbyggeri.

At man må give og give sig, tror jeg den højtærede statsminister sagde, over for hinanden for at nå et resultat, er rigtigt, og derfor vil jeg opfordre den højtærede statsminister til, hvis regeringen er interesseret i at få disse ting igennem, at prøve at give først, så kan han se, om ikke det vil have en vis interesse for os andre; men den højtærede statsminister er den, der først må give, så må vi se, hvad der kan komme ud af det.

Iver Poulsen: Den højtærede statsminister kunne ikke rigtig forstå, hvad partiet venstre havde imod den højtærede kulturminister, fordi venstre åbenbart adskillige gange har givet udtryk for mistillid. Men jeg må da vist med lige så stor ret kunne spørge, hvad man fra ministerbænkene har imod mig, for det lod til, at den højtærede statsminister blev meget fornærmet over, at jeg havde læst den økonomiske årsoversigt og havde tilladt mig nogle citater derfra. Jeg skal ærligt indrømme, at citaterne ikke var særlig rosende eller opmuntrende for regeringen eller for den højtærede statsminister, men de var altså hentet dér. Det var næsten, som om det var en forbrydelse, at jeg gav udtryk for, at vi blev fattigere og fattigere. Se på det danske samfund, se, hvad man anskaffer sig, se, hvor man lever godt og har det dejligt! Bevares vel. Men hvad er de forslag, der er fremsat i dag, andet end en erkendelse af, at vi har et falsk billede af vor velstand? Vi lever over evne, ellers skulle det ikke være nødvendigt at trække penge ud af tegnebøgerne på folk ude på gaden og putte i statskassen. Jeg kan for øvrigt ikke se, at styrtet på handelsbalancen og i valutabeholdningen just er udtryk for velstand, og i hvert fald er den kroneforringelse, der foregår, absolut ikke udtryk for velstand, men tværtimod udtryk for noget ganske andet, nemlig noget nedadgående med hensyn til økonomien. Hvis det er sådan, at den højtærede statsminister tror, at det er en almindelig følelse ud over landet, at vi lever under en velstandsbølge,

behøver den højtærede statsminister blot at spørge vort førende eksporterhverv, landbruget, der hjembringer det valutaoverskud, som statsministeren også i dag har nævnt, og som det danske samfund ikke kan være foruden. Man kan også spørge sparerne. Når jeg har nævnt landbostanden og sparerne, har jeg i hvert fald nævnt et par af de befolkningsgrupper, som efter min mening er af overordentlig stor betydning for hele det økonomiske liv her i landet. Der er ingen af disse grupper, der mener, at vi bliver rigere og rigere, de føler i hvert fald ikke denne rigdom. Sparerne må se deres opsparings købekraft forringet stadig væk på grund af prisstigninger, og de vil i hvert fald ikke høre tale om den rigdom, som den højtærede statsminister mener præger det danske samfund.

Så bebrejder den højtærede statsminister mig, at jeg har vovet mig ud på pseudovidenskabelige betragtninger angående pristallet. Det er muligt, jeg ikke er så meget inde i den slags ting, jeg er ikke økonom; men jeg ved i hvert fald, at lønningerne påvirkes af pristalsstigningerne, og pristalsstigningerne påvirkes af lønningerne, og at man derigennem får en påvirkning af de økonomiske forhold her i landet. Det behøver man ikke at være videnskabeligt uddannet for at vide, og jeg kan forsikre den højtærede statsminister om, at den lille del af det danske samfund, nemlig den danske landbostand, danske sparere og andre, som ikke får andel i pristalsreguleringen, men stadig væk må se deres økonomiske stilling forringet, fordi de ikke får andel i pristalsreguleringen, de føler, hvilken betydning pristalsreguleringen har for vort økonomiske liv.

Aksel Larsen: Når vi nu igen skal have den lamenteren om pristalsreguleringens skadelige indflydelse på nåletræernes vækst i Nordsverige og endvidere for inflationen i Danmark, valutaforholdene o. s. v., er det nødvendigt at sige, at man skal holde op. Pristalsreguleringen i sig selv kan ikke være ondets rod, den kan højst registrere de prisstigninger, der er sket; og den omstændighed, at arbejdere og tjenestemænd og ligestillede får nogen dækning for de prisstigninger, der er sket tidligere, kan ikke i

[Aksel Larsen.]

sig selv være årsag til, at det går i inflatorisk retning. Hvis man er så bekymret over, at pristallet stiger, skulle man interessere sig for at stoppe prisstigningerne. Det har vi talt for adskillige gange her i tinget, men vi har ikke mærket tilslutning, hverken fra regeringen eller fra den såkaldte opposition. Ja, vi fik nogen tilslutning i fjor sommer, da den daværende handelsminister lovede, at nu skulle han undersøge, om der foregik urimelige prisstigninger, og nedsatte en kommission, som skulle undersøge det. Kommissionen kom med en betænkning i september. Den gik ud på, at der var forekommet urimelige pris- og avancestigninger, og så sagde den nye handelsminister, at han agtede ikke at gøre noget ved det, før der var foretaget nye undersøgelser, og før han havde overvejet, om han ville gøre noget.

De, der taler så meget om, at pristalsreguleringen af lønninger og indtægter o. lign. er skadelig, skulle interessere sig for at få stoppet de urimelige prisstigninger, der faktisk foregår. Jeg vil ikke gå så langt som afdøde professor Birck, der engang sagde, at der var tre slags løgn: almindelig løgn, forbandet løgn og statistik; men man kan fristes til det, når man bliver hvirvlet ind i en pristalsreguleringsdebat som denne. Forholdet er det, at en vis del af prisstigningerne kunstigt, ved lov, holdes uden for pristallet.

Pristalsstatistikken opgøres på tidspunkter og på en måde, så man er sikker på, at væsentlige prisstigninger ikke kommer med før langt senere, end de burde. Pristalsstatistikken for januar blev opgjort i første uge af januar, og den kan give lønforhøjelser nu i marts, og til april kan den give lidt til de gamle. Men den af folketingets flertal besluttede forhøjelse af statsbanernes takster, som naturligvis virker varefordyrende, skulle først træde i kraft den 15. januar. Tre fjerdingår senere kan de, der får deres løn reguleret efter pristallet, eventuelt få dækning for den prisstigning, der på den måde er gennemført. Sådan er pristallet, og lad os i øvrigt ikke bilde os ind, at de beskedne indtægtssstigninger, pristalsreguleringen har forårsaget, skulle kunne have nogen væsentlig indflydelse; det kan de slet ikke i et samfund som det

danske med en produktionshøjde som den, vi er nået til.

Lad mig så, når jeg alligevel er kommet herop, gøre en bemærkning til den højtærede statsminister. Statsministeren gav udtryk for, at ganske vist var det kun udskrivningsloven, der absolut skulle gøres færdig inden 1. april, men de lettelser i beskatningen, der bliver givet i udskrivningsloven, må naturligvis dækkes ind, og man må være sikker på, at man kan få dem dækket ind. Det er vist omtrent det, jeg forsøgte at give udtryk for; her ligger dilemmaet, her har vi vanskeligheden med tiden, men det kan naturligvis ikke være folketingets skyld, at det på den måde er kommet i tidnød.

Vi vil naturligvis være med til at forhandle om, hvorledes dette skal klares, for som jeg allerede har sagt, er vi ikke af den mening, at staten kan klare sig uden de fornødne indtægter; men på den anden side må man ikke af det, jeg har sagt, lade sig forlede til at tro, at vi har givet grønt lys for omsætningskatten.

Den højtærede statsminister siger, at ingen af ordførerne er gået imod omsætningskatten. Det er fuldkommen rigtigt, men det betyder ikke, at man er gået ind for den. Vi har en almindelig antipati imod indirekte skatter; men sådan som situationen er nu, må man dog billigvis indrømme os, at det ville være tåbeligt at udtale os bestemt om en skattelovgivning, vi ikke har haft lejlighed til så meget som at læse igennem. Vi vil gerne først have lov til at læse skattelovforslagene igennem, anstille vore egne beregninger og forsøge at kontrollere, om regeringens beregninger er rigtige, og så i øvrigt indlede forhandlinger om dem og se, hvad der kommer ud af det. Men man skal ikke af det, jeg har sagt, udlede noget som helst om, at vi på forhånd har taget en stilling i den retning, at vi ikke skulle være imod omsætningskatten. Vi vil se på tingene og forhandle om dem, og så har vi i øvrigt vore egne forslag til særlige skatteindtægter for staten, som jeg vist allerede har luftet. Dem kan vi måske få draget ind i forhandlingerne.

Statsministeren (Kampmann): Det ærede medlem hr. Aksel Larsen behøver ikke at være nervøs. Det var netop med vilje, jeg

[Statsministeren.]

sagde, at der var ingen, der havde talt imod omsætningsafgifterne. Det glædede mig at høre, at det ærede medlem vil overveje disse ting, og jeg tror, at når det ærede medlem får set de regnestykker, der er opstillet i bemærkningerne, vil det ærede medlem opdage, at den omsætningsafgift, der her er foreslået, tilgodeser mange af de hensyn, som det ærede medlem så ofte har talt for.

Jeg kan i øvrigt her oplyse omkring omsætningsafgifterne, at de betænkninger, som foreligger om hele spørgsmålet, og som omhandler både engrosafgift og detailafgift, ikke endnu er trykt, men foreligger i et sådant antal, at i hvert fald udvalgsmedlemmerne kan få eksemplarer og altså får mulighed for at sammenligne den indflydelse, disse ting vil få.

Det ærede medlem hr. Poul Møller mente — det ærede medlem sagde det ikke — at jeg så ud, som om jeg var diktatorisk, når jeg sagde, at udskrivningsloven skulle være færdig inden den 1. april. Det skyldes, at hvis udskrivningsloven ikke er gennemført inden 1. april, træder 1922-loven i kraft, og så mangler der mange penge i statskassen. Det ærede medlem erindrer måske den lov, som dengang blev vedtaget, og som blev betragtet som en meget hård lov; det var finansminister Neergaard, der var så grov dengang, men han har fået absolution senere.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde, at alene det, at vi kommer op på kasseoverskuddet, giver en stramning. Det giver de 400-500 mill. kr., så vi nu får balance; det er rigtigt, men den er ikke tilstrækkelig. Dertil kommer, at en væsentlig del af den stramning skyldes, at forbrugsafgifterne på grund af større forbrug giver større indtægter. Det er såkaldte afledede indtægter, men de har ikke samme effekt som nye afgifter. Det skal jeg ikke komme ind på på denne tid af aftenen, men finansministeren vil sikkert nærmere redegøre for disse ting i udvalget.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen fremførte forskellige bemærkninger om arbejdsmarkedet, som jeg hørte på med stor interesse. Nu må jeg studere det, og jeg vil også gerne henlede arbejdsmarkedets parterers opmærksomhed på de fremførte be-

trægtninger. Det ærede medlem gik øjensynlig ud fra, så vidt jeg hørte, at enhver kan mure. (*Afbrydelse af Axel Kristensen*). Ja, det er gennemtænkt, altså at lægge sten oven på hinanden og mure, men jeg har ikke draget den erfaring. Jeg har ganske vist kun lagt grundsten ned, men det er særdeles vanskeligt at få dem til at ligge lige oven på hinanden. Man kan i hvert fald ikke sige, hvis der er mangel på ingeniører, at der er frit arbejdsmarked, og at så kan enhver blive ingeniør. Jeg synes, det ærede medlem må tænke på, men jeg tager måske helt fejl, at man dog har lært noget under lærlinge- og faguddannelsen. Det er da ikke så let uden videre at have et helt frit arbejdsmarked.

Derimod er der en anden ting, der er væsentlig, og det ved jeg netop, og det er, at tilgangen til byggefagene var stærkt påvirket af det for ringe byggeri i midten af 1950'erne. Den store arbejdsløshed medførte, at lærlingetilgangen dengang var meget lille. Det lider vi under nu, men vi har set, at i de sidste 3-4 år, hvor vi har fået højere beskæftigelse, er der langt større lærlingetilgang til de forskellige byggefag. Det er en bevægelse på arbejdsmarkedet hen over årene, som jeg tror det ærede medlem er enig med mig i også har sin store betydning.

Det ærede medlem hr. Poul Møller havde ikke mange nye ting at tilføje. Det ærede medlem mente, at regeringen skulle begynde med at give. Ja men har det ærede medlem ikke fattet, at de lovforslag, den plan, der er lagt frem, er en stor gave til oppositionen, som vi skal forhandle på grundlag af? De er netop udformet således, at de danner et forhandlingsgrundlag. Jeg synes også, at de betragtninger, der er gjort gældende her i dag, viser, at der er et forhandlingsgrundlag. Der er også to af de ærede ordførere, der har givet udtryk for, at man vil drøfte tingene.

Da jeg forstår, at det ærede medlem hr. Iver Poulsen mener, at jeg er vred på ham, og da det, jeg ville sige, efter at jeg sidst har hørt det ærede medlem, ville forstærke dette indtryk, skal jeg slutte.

Axel Kristensen: Jeg mener selvfølgelig ikke, at enhver kan mure; jeg kan ikke, men jeg mener, at enhver kan lære det, og at mange murerarbejdsmænd kunne lære det

[Axel Kristensen.]

meget hurtigt. Nogle andre arbejdsmænd ville meget hurtigt kunne gå ind og blive murerarbejdsmænd. Det drejer sig jo ikke alene om murere, men også om elektrikere, snedkere og malere, en meget stor gruppe af arbejdere. Netop hos murerne har man lagt arbejdet om til en mere utraditionel form, og det har man i særlig grad kunnet gøre med selve det at lave huse, hvorimod vanskelighederne meget ofte ligger på andre felter. Jeg ved af personlig erfaring, at hvis man mangler arbejdskraft og man blot kan få lov til at tage ufaglærte, så betaler man, hvad det koster at lære disse folk op, for det kan betale sig for arbejdsgiverne at skaffe sig den arbejdskraft, der er brug for.

Jeg har før her i tinget udtalt meget rosende ord om det tidligere ærede medlem Einer-Jensen, som i adskillige år var formand for den socialdemokratiske folketingsgruppe, idet han i det forbund, hvor han var formand, gennemførte det, jeg her har ønsket mig for andre fag. Jeg kan f. eks. heller ikke dreje en tallerken, og det er der sikkert ikke ret mange herinde der kan, men jeg kan på et par måneder lære en arbejdsmand denne ene lille del af et faglært område. Fordi Einer-Jensen hjalp os på dette område, kan vor branche nu beskæftige 4-5-6 gange så mange mennesker som ellers. Vi har værksteder, hvor der kun skulle være faglærte arbejdere, der udfører arbejdet, og dér er der måske nu 2 faglærte og 38 ufaglærte, hvilket skaber en meget stor produktion. Dette kan også gøres andre steder.

Jeg var lidt ængstelig for, at den højtærede statsminister ville prøve på at latterliggøre det, jeg her har sagt. Jeg vil alligevel takke den højtærede statsminister, idet han nemlig sagde, at han alvorligt ville overveje det og prøve på at få parterne samlet. Her er der afgjort et stort område, der skal klares, det gælder alle mulige fag, og det er væsentligt, fordi det vil forøge levedonden og give et jævner

lønniveau for de forskellige arbejdergrupper og en langt sundere udvikling, hvis man kan få fat i dette. Jeg takker den højtærede statsminister for hans tilsagn.

Ordføreren for forespørgerne: (*Henry Christensen*): Jeg skal ikke forlænge debatten meget, for det mest presserende problem er vel ved at være tidsfaktoren både i dag og for de 2 forslag, der er fremsat. Jeg gør opmærksom på, at vi har første behandling af udskrivningsloven og omsætningskatterne, jeg tror, det er torsdag den 15. marts, og fredag rejser en række af de medlemmer, der vel skal arbejde hermed, til Nordisk Råd. Det vil sige, at arbejdet først for alvor kan komme i gang i den sidste uge af marts måned. Det er altså den situation, vi er bragt i.

Den højtærede statsminister sagde, at hvis nu udskrivningsloven ikke var gennemført inden 1. april, skete der det, at 1922-loven trådte i kraft. Så skete der vel også det, at regeringen gik.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Den højtærede statsminister siger til mig, at alt det, som regeringen her forelægger, er en gave til oppositionen, og om jeg ikke har forstået det. Nu vil jeg gerne sige til den højtærede statsminister, at han ikke skal drive sin spøgefuldhed for vidt, for hvis det er gavmildhed at foreslå skatteforhøjelser på 600 mill. kr., hvis han mener, at det er en indrømmelse til oppositionen, så har den højtærede statsminister vist fuldstændig misforstået, hvad det er for en politik, vi er gået ind for hidtil. Hvis det er hans gavmildhed over for os, betakker vi os. Jeg håber, han kommer med ekstra gaver, når vi nu kommer i gang med udvalgsforhandlingerne.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

[Formanden.]

Udvalget angående forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Lønningsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd og forslag til lov om ændringer i lov om normering og klassificering af stats-tjenestemandstillinger. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 13. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om almindelig arbejderbeskyttelse. (Beskyttelse mod ioniserende stråling, velfærdsforanstaltninger for arbejdere uden fast arbejdssted, natarbejde i bagerier samt unge menneskers natarbejde).

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om arbejderbeskyttelse inden for handels- og kontorvirksomhed. (Beskyttelse mod ioniserende stråling).

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om arbejderbeskyttelse inden for landbrug, skovbrug og gartneri. (Beskyttelse mod ioniserende stråling).

5) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ændringer i rigsdagsbeslutning om valget af statsrevisorer og disses virksomhed [af Gustav Pedersen m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i færdselsloven. (Motorkøretøjer til erhvervs-mæssig personbefordring).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i færdselsloven [af Herluf Rasmussen m. fl.].

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 17⁴⁵.

69. møde.

Tirsdag den 13. marts kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler kirkeministeren, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om adgang til præsteembeder i folkekirken.

I skrivelse af gårs dato meddeler boligministeren at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om kreditforeninger.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet og

forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

I skrivelse af dags dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om statstilskud til private realskoler og

forslag til lov om midlertidig ændring i lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

Det af folketinget i henhold til vedtagelse af 4. august 1961 nedsatte udvalg til at